ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 } To Europe:
half year...... 1.00 } per year...... $2.50
single copy... .05 } half year..... 1.25

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 } До Европи:
на пів року 1.00 } на рік $2.50
поод. число .05 } на пів року 1.25

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 9-го цьвітня 1914. Ч. 15. | VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, April 9, 1914. N. 15.

З ТИЖНЯ.

Чемп Кларк, „спікер" (бесідник-президент) палати послів, виголосив у конґресі пламенну мову проти домаганя Вілсона, який жадав знесеня постанови вільного переїзду через Панамський канал, але сю постанову таки знесено. — Революціонери Віллї вдерли ся в границї міста Торреон і звели з федералїстами дуже кроваву битву. — Полковник Ґеталс приняв ґоверноретво в области Панамського каналу і заложив свою кватиру в новім адмінїстраційнім будинку в Анкон. — Джан В. Вікс, сенатор Злучених Держав з Масачусетс, поставив доманагнє, щоби деяких воєнних кружляків Злучених Держав уживано в часї мира до почтової служби між Злученими Державами й Північною Америкою через Панамський канал. — Весляреський клюб у Гарвард розпочав свої вправи на рінї Чарлс у Кембрідж, Масс. — Панї Сіґель розпочала проти свого мужа процес о розвід (Генри Сіґель, один з найбільших нюйорських купців, котрий перед кількома днями оголосив себе банкротом. Його жінка каже, що він затаїв перед кредиторами якусьтам частину гроший).

УКРАЇНСЬКА СПРАВА В ДУМІ.

ПОСТУПОВІ РОСІЙСЬКІ ПОСЛИ В ОБОРОНІ УКРАЇНИ.

В 12. числі нашої часописи подали ми хід дискусії в російській державній думі (парляменті) в Петербурзі на 3-ох засїданях в справі заборони сьвяткувати ювилей Шевченка на цїлій Україні в Росії.

Дня 4. марта с. р. відбуло ся 4-те засїданє думи в сїй справі.

Перший говорив посол **Дзюбинський** (з робітничої партії), котрий станув в обороні Українцїв та остро критикував дику постанову російського уряду.

Дальше говорив провідник російської конституційно-демократичної партії посол **Мілюков**, котрий виголосив довгу і гарну промову, в якій дуже горячо і щиро станув в обороні зрабованих прав українського народа в Росії. Бесїдник закінчив свою промову так: Дайте українському народови школи в його рідній мові, дайте права українській мові в судах та урядах; дайте свободу розвитку українським товариствам, ґазетам і видавництвам, то не маєте чого бояти ся бунту на Україні. Бунт ширять на Україні власне ті царські прислужники, котрі кажуть давити український рух, бо бунт се протест проти неволї. Ви нарікаєте, що тепер український рух захопив тисячі, а я вам заповідаю, що він захопить мілїони, а тільки від розуму уряду залежить, чи він буде звернений проти держави, чи ні. Коли уряд буде дальше переслїдувати все, що українське, то розуміє ся, що звернеть ся проти держави. А тоді дійсно сей рух буде для Росії небезпечний, але з вини самого російського уряду.

По послї Мілюкові говорив посол **Тулянов** (з робітничої партії), котрий також виступив остро проти російського уряду за заборону Шевченкового сьвята на Україні.

Дуже прихильну промову в обороні нашої справи виголосив опісля посол **Александров** (з російської поступової партії, вибраний послом в Катеринославі на Україні).

Вкінци забрав слово зрадник українського народа **Савенко** (належить до російської чорносотенної партії, вибраний послом при помочи лайдацьких надужить в Київщині). Він станув ревно в обороні царського уряду і взивав його, щоби дальше переслїдував український рух, котрий може довести до розпаду російської держави.

На тім нараду перервано і відложено на дальше засїданє.

Слїдуюче засїданє в сїй справі відбуло ся в середу, дня 11. м. м., вже по подїях в день Шевченкового ювилею, дня 10. м. м.

Перший виголосив промову посол **Чхеідзе** (з робітничої партії), котрий станув горячо в обороні прав нашого народа в Росії.

Другий говорив дїдич з російської України посол **Капніст** (з російської угодової партії), котрий також домагав ся, щоби знесено заборону російського уряду сьвяткувати ювилей Шевченка.

Опісля говорив другий раз пос. **Мілюков** (провідник російської конституційно-демократичної партії), котрий завзивав думу, щоби не зважаючи на демонстрації з попереднього дня, таки приняла запит та осудила дике поведенє правительства.

Відтак виголосив дуже гарну промову **посол Петро Мерщій, український селянин з Київщини.** Він говорив так: Все, що говорило ся тут з трибуни і що писало ся в часописях про популярність Шевченка серед українського народа, далеко не вистарчає, щоби мати понятє, як в дїйсности шанує і любить поета українське громадянство. Хто був на могилї Шевченка, той бачив, як селяни масами йдуть поклонити ся поетови; з якою торжественностю поводять ся в хатї, де висить портрет Шевченка. Майже в кождій хатї красуєть ся портрет Шевченка на почеснім місци, убраний рушниками і цьвітами. Шевченкового „Кобзаря" знає на память кождий письменний і неписьменний. Хто се знає, той не скаже, що ювилейними сьвятами заінтересовані тільки ті Українці, що хотять відірватись від Росії. Сьвятами заінтересований цїлий український нарід, котрий складав свої зарібні гроші яко жертви на поставленє памятника поетови. Все має свої границї. Можна не позволяти народови просьвіщати ся, закрити на Україні бібліотеки і просьвітні товариства, можна забрати з бібліотек популярні виданя з обсягу сїльського господарства тільки тому, що вони написані народною мовою, можна навіть заборонити читати школярам байки російського письменника Крилова, переведені на українську мову, можна заборонити здвигненє памятника Шевченкови в Київі. — та ніяка людська сила не може заборонити народови любити того, кого він обожає. Український нарід має обовязки для російської держави, тож належать ся йому і права. Він має рідну мову, богату лїтературу і вікову культуру, котрих не бажає зречи ся і нїколи не зречеть ся. Українцї жадають рідної школи і непереслїдуваня українських просьвітних орґанїзацій. І тому я іменем українського народу кличу: Дайте нам можність свобідно сьпівати і плакати на рідній мові. Дайте можність свобідно любити і шанувати батька Тараса.

Дальше говорив другий **Українець-селянин посол Мазуренко.** Він теж виступив проти заборони сьвята Шевченка, а промову закінчив словами: „Тараса Шевченка шануємо ми Українцї за те, що він своєю лїрою будив і будить серед нашого народа добрі почуваня. На превеликий жаль правительство заборонює шанувати поета, а тайно торгувати горівкою позволяє. Яко селянин я буду голосувати за принятєм запиту.

Московський чорносотенець посол **Пуришкевич** заявив ся проти принятя запиту.

По сїм приступлено до голосованя. Перша часть запиту звучала так: „Чи дїйсно міністер внутрішних справ явним надужитєм своєї власти видав розпоряджене, про здержанє виконаня ухвал міських рад ріжних міст щодо сьвяткованя ювилею Шевченка і заборонив усякі товариські збори у звязи з ювилеєм, котрого заборона не має ніяких основ в обовязуючім законї про збори?" **Сю часть принято 161 голосами проти 116 голосів московських чорносотенців, вірних царських наймитів.**

Друга часть запиту звучала: „Чи справдї духовенство деяких губерній одержало розпоряджене не служити панахид по Шевченку — розпоряджене обиджаюче для всїх віруючих християн, котрих совість позволяє молити ся навіть за проступників злодіїв, а тим більше великих і благородних людий?" **Сю часть принято більшостю 147 голосів проти 115, при чім 7 здержало ся.**

Запит у цїлости принято більшостю опозиції і кількох селян, проти голосів чорносотенних послів.

—o—

ПРОЦЕС МОСКВОФІЛІВ У ЛЬВОВІ.

ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

Вже четвертий тиждень тягне ся перед львівським трибуналом присяжних судіїв процес проти Бендасюка, Колдри, Сандовича і Гудими за державну зраду. Наші читачі вже знають, чим ті російські запроданцї провинили ся. Ширенєм цареславія і православія улекшували Росії забрати Галичину. Скажемо тепер коротко дещо про саму розправу.

Перший зізнавав Бендасюк. Зачав говорити по російськи, а коли трибунал на се не позволив, зізнавав по польськи. Звичайно, як перекінчик, що вирік ся своєї рідної мови. По польськи зізнавали також прочі обжаловані, рахуючи очевидно на се, що тим способом придбають собі ласку польських судіїв. Так само робили кацапи в процесї в 1882 р. Всї говорили по польськи, навіть о. Наумович, хоч сам у своїх письмах учив нарід любити свою праїдну мову. Видко російські запроданцї все однакові. Кілька днїв говорив Бендасюк в своїй обороні і старав ся заперечити вину, яку закидує йому акт обжалованя. А все таки мусїв признати, що був російським аґентом, бо привозив з Росії гроші, закладав бурси для вихованя російського нарибку в Галичинї, спроваджував з Росії учительки російської мови і т. д. Все те за російські рублї, якими розпоряджав в більшій сумі і то без контролї, бо перед нїким не складав рахунків. При тій нагодї позволив собі той російський запроданець плести ріжні нїсенїтниці на Українцїв, на їх мову, лїтературу й культурну роботу. Повторив все те, що досї писали кацапські ґазети на українство, бо самий він занадто дурний, аби мав право рішати про такі річи, як приміром, чи українська народність і мова є самостійна або нї. Але підхлїбив ся Полякам, котрі дуже люблять такі річи про Українцїв слухати. Взагалї Бендасюк показав ся перед судом як скінчений перевертень, що вирік ся всього, що йому рідне.

Другий зізнавав Колдра. Се один з тих кацапських аґітаторів, що товкли ся в послїдних часах по Лемківщині, аґітуючи за православієм і цареславієм. І той російський запроданець виговорював перед судом ріжні брехні на Українцїв, думаючи, що се йому поможе. Два православні батюшки Сандович і Гудима пішли втоптаним слїдом Бендасюка і Колдри і такаамо старали ся викрутитись від вини. Оба вже в школї пересякли кацапським духом і потім виїхали були до Росії, де вивчили ся на православних батюшок, щоби вернувшись до Галичини, ширити тут православіє і приготовляти ґрунт під російську ґуберню.

Взагалї треба бути слїпим, аби не бачити, що се за банда сидить на лаві обжалуваних. Се звичайні народні зрадники і російські наймити, перебрані в сьвященичу одїж або для відміни підсунені за редакторів.

—o—

НОВИЙ ЕМІҐРАЦІЙНИЙ СКАНДАЛ.

САМОВБИЙСТВО АВСТРІЙСЬКОГО ОФІЦИРА.

Депеші з Відня доносять про новий скандал еміґраційний в Галичинї. Офіцир жандармерії Солтус і один із жандармів закінчили самовбийством житє з боязни перед процесом і карою. Девять жандармів і кілька приватних осіб приарештовано.

Самовбийцям і арештованим жандармам закинено, що вже від довшого часу стало допускали ся злочину, помагаючи до еміґрованя людям, котрі не відповіли постановам військових законів. Осередком всїх тих махінацій була одна із перевозових аґенцій в Перемишли. Її властитель зорґанїзував собі цїлий ряд аґентів, а через підкупства позискав для своїх цїлий і офіцирів жандармерії та жандармів. Ведене слїдство виказує, що в той спосіб вислано поверх 18.000 рекрутів до Америки.

—o—

РЕВОЛЮЦІЯ В МЕКСИКУ.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ЗДОБУЛИ ТОРРЕОН.

Хуарез, Мексико, дня 2. цьвітня. Головний вожд мексиканських революціонерів Венустіяно Карранца урядово оголосив, **що ґенерал Вілля здобув місто Торреон,** за котре зводив бої кільканайцять днїв з державним військом. Місто здобуто остаточно дня 1. цьвітня перед полуднем, причім побідники взяли до неволї богато бранців. В руки побідників дістало ся богато засобів поживи, оружя й амуніції і тисячі коний та мулів.

СТРАТИ УРЯДОВОГО ВІЙСКА ВЕЛИКІ.

Ґенерал Вілля телеґрафічно повідомив головного вожда революціонерів Карранцу, що у завзятім бою в місті Торреон **війско Гуерти стратило 12.000 людий** в забитих, ранених і взятих до неволї, а натомісць жертви в рядах ґенерала Віллї виносять всего 1.500 людий. Телеґрама Віллї звучить ось-так:

„Маю честь донести, що по 11 днях тяжкої і кровавої боротьби армія революціонерів є в повнім посїданю міста Торреон, а останки війска Гуерти втікли нинї пополудни.

„Доношу також, що вожд війска Гуерти ґенерал Веляско утїк тільки з малою горсткою війска. Моя кавалєрія пігнала ся за ним.

„Страти в моїх рядах виносять 1.500 убитих і ранених, а неприятель стратив 15.000 люда в убитих, ранених і взятих до неволї.

Франціско Вілля,
командуючий ґенерал".

РАДІСТЬ В ХУАРЕЗ.

Хуарез, Мексико, дня 3. цьвітня. Коли трубач оповістив перед домом вожда революціонерів Карранци про побіду ґенерала Віллї, на улицю висипало ся цїле населенє міста і стало підносити радісні оклики. Товпа зібрала ся перед домом Карранци і радісно витала його з приводу побіди в Торреон.

Вечером уладжено в цїлім містї ілюмінацію, а товпа ішла з прапорами походом улицями міста та співала патріотичні пісні. Окликам: „Нехай жиє Вілля!", „Нехай жиє Карранца", „Нехай жиє Мексико" і т. д. не було кінця.

Каранца уладив у себе принятє з нагоди побіди і підносив тоасти на здоровлє й успіхи ґенерала Віллї.

ПО ЗДОБУТЮ МІСТА.

Торреон, Мексико, дня 5. цьвітня. Місто Торреон представляє тепер страшний вид. Де обернутись у здобутім містї, там руїна, звалища, пожежа і трупи. В містї невиносима воня з палених і гниючих тїл убитих. Се затроює воздух і загрожує здоровлю, а навіть житю населеня міста. Водопроводи запхані трупами війска Гуерти і в містї годї дістати чистої води. Ґенерал Вілля видав приказ, щоби переслїдувано втїкаючих вояків Гуерти, аби нїодин з них не міг втечи. На всї сторони розбігла ся кіннота революціонерів. Богато втїкачів уже зловлено і приведено назад до Торреон.

Ґенерал Вілля не знає милосердя для тих жовнїрів, котрі давнїйше були в рядах революціонерів, а потім перейшли на сторону урядового війска, а тепер знова дістали ся в його руки. Їх звелїв ґенерал Вілля розстріляти без суду, а лишив при житю лише тих вояків, що належали до реґулярного урядового війска, а тепер дістались до неволї в руки революціонерів.

УРЯДОВЕ ВІЙСКО ДАЛЬШЕ УСТУПАЄ.

Мексико місто, Мексико, дня 5. цьвітня. Доносять сюди, що війско Гуерти, яке стоїть залогою в надморськім містї Тампіко, має намір небаром опустити се місто, бо не має надії удержати ся там проти напору революціонерів.

Здасть ся, що **упадок президента Гуерти вже недалений,** бо революціонери мають вже вільну дорогу і **помаширують на місто Мексико.** Сподївають ся, що здобудуть вони столицю в скорім часї, бо війско Гуерти стратило духа й отягаєть ся від війни.

B 74

20-ТИСЯЧНИЙ ЧЛЕН В Р. Н. СОЮЗІ.

Двайцять-тисячний член в нашій орґанїзації називаєть ся **Григорій Пастушенко.** Має 27 лїт і походить з села Дубяники висші, пов. Збараж, Галичина. Родив ся 8 лютого 1887 р. По народности Русин-Українець. Записав ся до „Запорожської Січи", від. 385 Р. Н. С., в Мінеаполїс, Мінн.

ЖЕРТВИ НА ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

В послідним тижни надіслали жертви слідуючі Добродії:

89. Норвуд, Масс. Вп. п. Михайло Гордійчук зложив на ювилейний дар $1.00

90. Перт Амбой, Н. Дж. Товариство сьвяцьке зложило як дар на ювилейний фонд частину чистого зиску з представленя „Свекрухи" з суми $15.00

Громада наших пересеценців в Перт Амбой звісна зі своєї жертводовности і патріотизму займає перше місце між всіма громадами американських Русинів-Українців і може служити всім їм за взір, гідний наслідуваня.

91. Ансонія, Конн. На хрестинах у п. Прокопа Шумейка зложили жертви на руки п. Андрія Радзіха слідуючі Добродії: Г. Москалюк $1.00; І. Пиріг, В. Пиняк, А. Горбаль, М. Мерещак, В. Мерещак, О. Мерещак, П. Шумейко і К. Митенко по 50 ц.; Т. Мерещак, О. Сенишин, Ю. ко, І. Радзіх, Т. Вишівський, В. Огородник, Л. Добровольський, В. Бабій, І. Перун, П. Загоруйнівсько, Т. Євистун і А. Радзіх по 25 ц.; Ф. Ципюк 10 ц.; Г. Пиступенко 5 ц. — Разом $8.25

РАЗОМ $24.25.

З перенесеня (ч. 14) $794.71; з днем 4 цьвітня виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $818.96.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ В ІМЕНИ „РІДНОЇ ШКОЛИ" ЩИРЕ СПАСИБІГ!

Понизше подаємо до відома Пов. Жертводавців лист надісланий на адресу „Свободи", як потвердженє „Краєвого Шкільного Союза" на $500.00, котра то сума зістала вислана як часть „Ювилейного дару" для „Рідної Школи".

Ч. 565. У Львові, дня 17. марта 1914.

До Хвальної Редакції „Свободи" в Джерзи Сіти, Н. Дж.

Вчера вислали ми лист до Хв. Редакції, в котрім дякували ми Хв. Редакції за прихильність, з якою відносить ся до нашої справи і за зарядженє „Ювилейного дару" від Американських Українців для „Рідної Школи", котрий при теперішних тяжких відносинах стане нам дуже в пригоді та причинить ся до утримання наших приват. шкіл. Нині стверджуємо з подякою одержанє части того дару в квоті 500 дол. (пятьсот долярів) з котрого після бажаня висказаного в письмі Хв. Редакції з 17/III бр. ч. 558, вислали ми $97.55 для гімназії в Рогатині, $58.55 для гімназії в Збаражи, а $343.90 затримали для „Рідної Школи".

Присланий нам виказ Жертводавців поміщено в окремім „Додатку", який виходить при „Ділі".

Дякуючи еще раз сердечно всім Вп. Жертводавцям і Хв. Редакції і поручаючись ласкавій памяти на будуче, остаємо

З правдивим поважанем

КРАЄВИЙ ШКІЛЬНИЙ СОЮЗ У ЛЬВОВІ.
Ів. Кивелюк, Л. Сальо.

НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД У ЛЬВОВІ.

Дня 28 червня с. р. відбуде ся у Львові Шевченківський ювилейний Здвиг всіх „Січий" і „Соколів". Здобудьмо на спомин сего ювилею землю, щоби сильною стопою станути до дальшої боротьби. Чи маємо обійти ювилейний рік Т. Шевченка лише словами а не ділами?

Праця йде в імени всіх для всіх! Кождий свідомий член нашої суспільности повинен вважати своїм сьвятим обовязком закупити бодай один квадратовий метер землі за одного доляра. Народна честь наказує нам довершити діло. Стремимо до народної независимости. Хочемо, щоби нас на рівні цінити з другими народами. Мусимо доказати ділом, що ми сего варті, що ми дійсно докладаємо старань стати самостійними. Кождий нарід є тільки варта, кілько зложить на свої цілі народні.

Щира подяка всім тим землякам в Европі і Америці, що закупили свій метер землі. Їх ідейність здобула їм повне признанє від цілого народа. Їх дар є вічний, бо земля є вічна.

Хто спізнив ся зі закупном своєї части, нехай тепер поспішить ся, нехай пришле еще перед здвигом жертву на купно землі.

Солідарність і честь дає побіду навіть найслабшим борцям.

Все вперед! Всі враз!

Сокіл-Батько.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД У ЛЬВОВІ.

Дальші жертви зложили слідуючі Добродії:

Джерзи Сіти, Н. Дж. П. Осип Стеткевич, редактор „Свободи" $10.00

Джерзи Сіти, Н. Дж. П. Андрій Савка, управитель друкарні „Руського Нар. Союза" $5.00

РАЗОМ $15.00.

З перенесеня (ч. 14) $478.13. З днем 4 цьвітня виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $493.13.

ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА!

ДО ВІДОМА ІНТЕРЕСОВАНИМ.

Щоби не відписувати кождому з окрема заявляю і поясняю оттут всім інтересованим що:

Хто хоче бути членом „Просьвіти", той має зложити до каси „Просьвіти" одноразове вписове 25 цит. і передплату на місячні книжочки $1.00 на цілий рік, а бодай 50 цнт. на пів року.

Щоби справу еще улекшити, нехай тільки виповнить, а опісля витне і зашле до:

„PROSVITA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

отсю декларацію:

Я (імя і назв.) ....

отсим зголошую ся в члени „Просьвіти" в Америці і рівночасно засилаю до каси тоїж „Просьвіти" вписове 25 цит. і передплату на книжочки в квоті .....

Моя адреса:

Імя і назв. ....

Число дому і улиця ....

....

Місцевість ....

Стейт ....

....

Власноручний підпис.

ВІД ПР. КОМІСІЇ Р. Н. СОЮЗА.

До місцевих відпоручників „Просьвіти" в Америці.

Отсим просить ся в послідне, щоби ті відпоручники, котрі помимо кількаразових пригадувань і листами і оголошенями в „Свободі" до нині еще не зібрали і не заслали до уряду „Просьвіти" в Джерзи Сіти точних адрес членів „Просьвіти" замешкалих у їх плейзі — не зволікаючи такий виказ адрес виготовили і на адресу:

„PROSVITA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

вислали, бо инакше не можемо післати їх членам книжочки за місяць цьвітень.

Гроші можна слати або чеком або „money order"-ом, виставленим на імя:

ALEX HORBAL
135 Main Str., Derby, Conn.

а чек той чи „моней ордер" заслати на адресу:

„PROSVITA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Дм. Андрейно,
референт Пр. Ком. Р. Н. С.

ДОПИСИ.

З CARNEGIE, PA.

Вже день? — Не день! Диви: Кругом
Ще тіни темні, тіни ночи.
Ще міліони покотом
Лежать та горичим сном
Дрімають. Черви їх лоточать,
Неситі черви. Опирі червоні
Шибають юрбов по сплячих,
Точать піт і кров
Та їх солодким напувають
Напоєм, що держить їх в сні...

О. К—а: Свитає.

Висше наведені слова дають нам богато до думаня, тож, думаю, що не від річи буде, коли ми над ними застановимо ся і виведемо на денне сьвітло факти, які до повисших слів якраз нададуть ся.

Поет дивить ся на сьвіт і питає, чи вже „день". І читаємо дальше: Не день! Бо кругом лежать еще темні тіни ночи, еще міліони лежать покотом та дрімають горячковим сном і не чують, як ворог не спить, а господарить між сплячими. Вони не чують, як всякі черви та опирі, користаючи з нічної темноти, лоточать їх, точать з них піт і кров, а щоби більше сплячих використати, ті опирі напувають їх солодким напоєм, який і дальше держить нещасні жертви в сні.

Думаю, що кождий читач зрозуміє, що значить: „день", „темні тіни ночи", „дрімаючі міліони", „черви неситі", „опирі", „солодкий напій, що держить у сні" і т. д.

Єсли ми вже зрозуміли головну гадку поета, добре буде, як ми, кождий з окрема, застановимо ся над собою та розслідимо, чи у нас вже день, чи вже уступили з нашого виднокруга темні тіни ночи, чи не точать нас які неситі черви, та чи не висисають нашої крови які опирі, даючи нам в замін за се якого солодкого напою, котрий має держати нас дальше в сні...

Коли так зробимо, певно відкриємо не одного червака та опира, які вдерли ся аж до кости нашого народа і вмовють в нього те, що їм самим виходить на користь, а народови на вічну погибіль. Сего якраз боять ся ті опирі, щоби нарòд не пізнав, хто вони, бо тоді зникла би темнота між народом, а темні опирі серед ясного сьвітла правди не мали би що робити, хиба що їх хижі, приноровлені до темної ночи очи, приноровили би ся до сьвітла, а самі опирі стали би не ворогами, а прятелями і правдивими провідниками та просьвітителями темного, поневоленого народу. А час би вже, щоби так стало ся! Від когож се залежить? Від тих, що:

покотом лежать
та горячковим сном
дрімають...

Тож досить вже того сну, чи дрімоти! вже крайний час розбудити свого живого духа, стати людьми притомними та приглянути ся тим, що наш народ точать неначе неситі черви та пють його кров неначе опирі — приглянути ся їм, переконати їх, що вони зближили ся до народу тільки для власної користи, що суть галапасами і як таких візвати до солідарности з народом та приневолити їх, щоби числили ся з загалом, з котрого жиють. Єсли всі потрафлять жити для одного, то чому один не хоче жити і працювати для добра всіх?

Маю на думці нашого карнегійського душпастиря. Хотяй наші Карнегійці знають його з практики, але що з того, коли вони під впливом „солодкого напою", яким пан-отчик їх напував, дрімають, а дрімаючи — мовчать. У них пан-отчик такий маєстат, що не вільно проти нього нічого сказати, хотяй він неодному вже відібрав честь і наплював в очи. Є се верховод-деспот, який ніколи не хоче згодити ся на се, щоби в його парохії могло щонебудь стати ся без його відома і позволеня, щоб могло утворити ся яке поступове товариство, на яке сейчас накидає ся, називаючи його членів злодіями та бунтуючи весь народ проти зовсім невинних людий; ба що більше — наш пан-отчик не можуть собі представити в голові, як хтось сьміє приїхати до їх парохії без їх виразної згоди, а коли вже приїхав, то чому не має прийти, поклонити ся низенько, зложити парохови присягу вірности та приречи, що не буде до нічого мішати ся, з хлопами не буде приставати (хиба в тій цїли, щоби се, що вони придбали в імя культури знищити для добра пан-отця) — значить: бути Єфіяльтом. Се факт!

Наш парох, се досить хитренький чоловічина. Коли стрінемо ся з ним перший раз, побачимо усьміхнене лице, веселі очи, сердечні, щирі рухи, почуємо солоденькі слова, добрі ради і т. п. Однак, коли з ним розговорите ся, а признаєте ся що ви за один, що умієте і т. д., коли він побачить, що прийшов між його парохіян сьвідоміший чоловік — ого! Вже пан-отчик не той. На чоло, яке аж сьвітить ся від хитрости, насуває чорна хмара, очи бігають мов блискавки, в серци починає шаліти буря, серед якої кують ся чорні пляни на знищенє „ворога". — Се пастир, який смертельно ненавидить тих овечок, що часами відлучають ся від череди, щоби пошукати собі ліпшої пашї ніж та, по котрій вічно топче писками ціла череда, а нічого не скубне і вертає домів голодна. Йому байдуже, що вівці будуть голодні; він дбає тільки про те, щоби всі вівці були разом та щоби скубали пашу тільки в тім місци, котре він сам їм вкаже. Колиж котра вівця, бачучи поза вказаними пастирем границями красшу поживу, відлучить ся від инших та віддаляєть чимраз більше від поневоленої череди, злющий пастир кидаєть ся на нещасну жертву мов дикий зьвір і бє, куди дасть ся, не дбаючи про се, чи та овечка зможе знести сї удари, чи ні. — А що наш отчик потрафлять побивати (не буком, бо еще до того не дійшло), але словами, то вже кождий тут о тім знає тай мовчить, бо боїть ся, щоби і на нього не посипало ся публично „благословеньство" з проповідниці. Наш пан-отчик є дуже осторожний чоловік. Коли почує, що в його парохії родить ся якийсь новий рух, то він зараз, як сам сказав, „дає провідникам по носї", обчернюючи їх без найменшої причини, перестерігаючи перед ними всіх парохіян, щоби з ними не стрічали ся, а оминали як прокажених і т. п.

Чому так, отче парох?

Видно, що совість Ваша не зовсім чиста, коли так налякалисьте ся, щоби той, котрого Ви публично чорнили, не стрінув ся з деякими сьвідомійшими одиницями, та щоби при спільній праци не побудив тих, що „покотом лежать, та горячковим сном дрімають". Чи Вам не було би се на руку? Єсли так, то вибачайте, але знаєте, що єсли хтось за довго спить і гниє в леговиску, обовязком другого є збудити його, бо такий сон принесе йому замість користи шкоду. — Вам страшно, щоби парохіяни не збудили ся, бо єсли би так стало ся, тоді вже не позволили би Вам переводити мітінґи на власну руку, поступаючи при тім нелеґально, не позволилиб Вам говорити проповідий, в яких училисьте: чорнити, ненавидіти, висьмівати, кривдити і т. д., а навіть убивати на дусі, чого доказалисьте в січни с. р., убивши на дусі нашого дякоучителя так, що люди винесли його майже неживого з церкви, а лікареви ледви удало ся привернути жертві Вашої злосливости і мстивости житє, а що більше — смерть мужа могла убити і його жену, яка тоді була в поважнім стані і на вид нещастя зімліла. Про Ваші подвиги можна писати тай писати, але на разї вистарчить тілько...

Мимоволї насуваєть ся гадка, чому тепер деякі отцї духовні так розвоювали ся, між иншими і наш?

Ріжні здогади, а найпевнійший сей:

„Вороже настроєне до Руського Народного Союза і змаганя знищити його, а віднести єпископове „Провидінє".

Єсли так справа маєть ся: то вже кождому буде ясно, яку цїль мали чорні проповіди нашого душпастиря, буде вже зрозумілою проповідь з 15. марта с. р., в часі котрої говорячи о „тайні покаяния", накинув ся на урядників Р. Н. С., закидаючи їм безбожність, що не сповідають ся. Хто слухав уважно сю проповідь, то певно зрозумів чорні пляни. Се значило: „Ось подивіть ся, людоньки, які то союзовці безбожники, грішники. І чи не ліпше би було відлучити ся „вівцям від козлів" та віддати ся під опіку своїм пастирям, себто невинно зрадити Р. Н. С., а пристати до „Провидїня"?

Бачите, карнегійські парохіяни, куди стежка в горох?

Проповідь з 15. марта с. р. мала також на цїли збунтувати парохіян проти поступовійшого парохіянина п. В., котрого братство за намовою пан-отця викинуло без причини зі свого кружка, та проти п. М. Угорчака, який мав критичного дня приїхати на полагодженє справи п. В. Однак не повели ся пляни пан-отця і його лапольизів, бо се не була з „Грицьом справа" і бідаки, потерпівши вельми „вєліє посрамленіє", винесли ся з галї та підпираючи якийсь час плоти і киваючи головами, дивували ся, а не розуміли, що стало ся. Сумний ходив також „урядник" з оловяними ґузиками і деревляним „баґнетом", який урядово обурив ся проти бесїди п. Угорчака, говорячи: „Ми то знали еще вчера, що ви ту сказали". А тому, що не в пору була висказана ся уваґа, п. Угорчак попросив „урядника" сїдати і набрати тропіка більше інтеліґенції.

Дорогі Братя Карнегійці! Прочитайте уважно сю невеличку допись, застановіть ся добре, а певно переконаєте ся, що нема тут і одного слова неправди. Можливо, що знайдеть ся який ворог, котрий схоче її зміст перекрутити, але тоді судіть самі. В нашій парохії жиє богато темних людий, тож ви, сьвідомійші, будіть їх з погубного сну і вкажіть тим нещасливим тих, що:

Юрбов шибають по сплячих,
Точать піт і кров
Та їх солодким напувають
Напоєм, що держить їх в сні.

М. Коваленко.

З YOUNGSTOWN, O.

Яку погань годують парохіяни своєю працею.

До найнещасливійших українських громад тут в Америці може зачисляти ся громада в Юнґставн, О., із за свого єгомосця, котрий своїм безличним поступованєм супроти своїх парохіян давно вже перейшов джерзисітського каноніка. А все те діє ся лише задля того, що він дістав ся між наш дуже добрий, але ним затемнюваний нарід, і що його „здєлки" не витягано на денне сьвітло так, що публична опінїя не мала нагоди осудити його після заслуг.

Помимо того, що ціла парохія розярена до крайної степени проти него, помимо того, що вона старає ся вже від довшого часу його позбути ся, помимо, що колекта здержана від двох місяців, він собі кпить з голосу народа і дальше надуживає становища свого стану, та з проповідниці, місця сьвятого, з котрого має голосити ся лише сьв. євангеліє, робить собі трибуну на личний хосен своєї кліки. І так приміром 22 марта с. р. забув ся так далеко, що з проповідниці назвав всіх урядників Союзів підпанками, злодіями, а себе порівнав до Ісуса Христа.

Не говорить ся тут про борбу частини духовеньства з народною орґанізацією, але коли смертельник порівнує себе до Божественного Спасителя, се звичайне богохульство. Таке поступованє приносить лише ганьбу і встид всему нашому сьвященьству. Отсим кличемо до Тебе, бідний народе, не дай себе більше морочити, не позволь, щоби такий піп твої кроваво запрацьовані центи викидав на непотрібні річи. Не позволь, щоби такі одиниці завідували твоїм майном без участи і без відома тих, що його складали. Не позволь, щоби Тобою вибраних урядників піп викидав з офісу парохіяльного. Вижени таку погань від себе і жадай від духовних властий, щоби Тобі надано сьвященика з покликаня, а не ремісника.

Рівнож звертаю ся до цілого загалу американської України, щоби він всі підлі поступки попа Зацерковного, яких не списав би на воловій скірі, осудив після вартости.

Стефан Іванів.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ ДО О. ІВАНА АРДАНА.

З Елмайра Ґайтс, Н. Й., одержали ми отсе письмо з проєсбою о поміщенє:

Пресвитеріяньський наймит (тойсамий, що недавно тому загубив сворінь) вже від довшого часу зі своєї шмати так званої „Народної Волї" кидає болотом, котрим і мене і моїх парохіян цілком безпідставно калиє. Не почуваючи ся проти нього до жадної провини, писав я до нього лист із запитом, чого він властиво у мене хоче, але не отримав від него жадної відповіди. Длятого уважаю за відповідне прилюдно йому поставити питанє і прилюдно з ним розправитись.

Отже питаю ся: Отченьку Ардан! Що я Вам злого учинив; яку кривдоньку заподіяв, що Ви так завзято мене напастуєте і обкидаєте своєю їдною? Чи може длятого, що Вам іде зле бізнес в новім Руско-народнім Союзі, котрий через Вас нині робить послідні „подриґанія" і розлітаєсь? Що-ж я тому винен? А чому-ж Ви так незручно рядили касою Р. Н. Союза, що з неї гроші пощезали? Чому-ж Ви тепер не глядаєте за злодіями, що потягнули гроші? А може Ви лякаєтесь за ними слїдити, щоби, не дай Боже, при тім слідстві не викрило ся щось таке, чого би Ви мусїли бояти ся і встидатись? Не бійте ся, Отченьку! Ви прецінь кажете, що Ви козарлюга і просьвітитель народа, — у Вас сумлїнє чисте! Тож сьміло в погоню за злодіями! Кричіть відважно: Ловіть злодія! Але рівночасно і своїм ногам дайте знати, бо бачите, справа з грішми се річ небезпечна.

А може Ви, єгомосцуню, длятого на мене так гніваєтесь і казите ся, що Ваш пресвитеріяньський кукіль, котрий Ви колись в моїй парохії засїяли, тепер знидів і заснїтив ся? А чому-ж Ви, питаю ся, сього засїяного „скарбу" не допильнували? Чому-ж Ви сього Вашого „ідеалу" тут не плекали, але командували до Скрентону на редактора? Прецінь тут в Елмайрі Ґайтс жиє Ваша фамілія. Звідси походить Ваша чесна подруга. З Вашого тут побуту ще до сього часу переховуєть ся між народом традиція о Ваших славних подвигах і чудесах. І так на примір оповідають, як то русько-католицький сьвященик Іван Ардан по весїлях дружбив і, піднявши до гори реверенду, витинав гопака. Варта було подивитись, кажуть, на нього! Але не досить на тім. Наші єгомосць — так оповідають — розпалені в танци, дістали ґидза і нумо до Куриляха залицятись та далї з нею женити ся. У своїм запалї забули сарака навіть о тім, що їх подружє буде неправне і неважне. Не гірішіть ся сим, добрі люди, бо у таких недовірків як отець Ардан на такі річи позволяєть ся. Він може виказати ся чорним на бідім, що Мартин Лютер дав йому на се позволеня. Але дивна річ: Сей чоловік, хотяй явний протестант, однак, коли якась з наших ґазет робить йому за се докори, він безлично відповідає: Пардон, я не пресвитеріянин! Отже скажіть, Отченьку, прилюдно, якої Ви віри? Безперечно, що Ви віруєте лишень в доляри! Яке Ваше житє, така Ваша віра!

У Вашій шматї „Народній Волї" називаєте мене боляком і накликуєте Ваших пресвитеріян, щоби тримали руки в кишени, аби не платили колекти. На се відповідаю: Не фатиґуйте ся, мій приятелю, бо Ваші розпучливі наклики є голосом вопіючого в пустини. А знаєте чому? Бо в моїй парохії, з виїмком кількох одиниць, нема вже пресвитеріян. Ціла пресвитеріяньська громада і парохія у нас складаєть ся з пятьох людий. Скоро тілько Ваш Р. Н. Союз дасть Вам коника, можете сейчас заняти у них посаду прічера. Нейда досить добра: сім днів на тиждень. А коли Вас тут Ваші вірні не приймуть, то можете податись на ганделеса. Чи памятаєте, отче редакторе, як то Ви перед занятєм свого уряду анонсували ся по ґазетах? Писали Ви так: „Хто потребує піря, клаків, волосїни або подушок, най зголосить ся до мене!" Як то пречудно звучить: Русько-католицький сьвященик, отець Ардан зійшов на ганделеса піря і клаків!

Заявлюю, що моя парохія в Елмайрі Ґайтс складаєть ся з людий чесних і характерних, котрі тримають ся кріпко своєї віри, церкви і народности, котрі зрадників-Юдів між собою не терплять та ними бридять ся і погорджують. Отже на тій підставі я Вашого, отченьку, наклику „тримайте руки в кишени" цілком не злякав ся. Без сих кількох Ваших вірних моя парохія стоїть і стояти буде, бо кождий знає, що Бог є сильнійший ніж людська злоба.

Пишете, що раді би Ви сього боляка (то є мене) чим скорше позбутись. Чому-ж сей боляк так Вам на заваді, так дуже Вам долягає? Аґа, знаю! Бо пресвитеріяньский наймит отець Ардан радий би до моєї парохії всадити якогось шубравця прічера. О, не дочекаєте сього, любий отченьку! Пресвитеріянам від католицької церкви зась, як собацї від ковбаси! Уважайте, що прічерам до моєї парохії пхатись небезпечно, бо тутешні невісти справляють їм лазню. Скоро лиш прічер покаже ся до хати, баба зараз обливає його помиями, а потім чеше мітлою або і кочобою!

На послідний Ваш закид, наче би я мав розбити Вашу пресвитеріяньську школу, відповідаю коротко: Мені о Вашій школї навіть не снило ся. Я навіть о тім не знав, що Ви заложили якусь школу. Школа пехристів мене не обходить!

о. Володимир Стех,
русько-католицький сьвященик
в Елмайра Ґайтс, Н. Й.

КАЛЕНДАР.

ЦЬВІТЕНЬ.

н. ст.	Дні	РУСЬКІ СЬВЯТА	с. ст.
9	Ч	Матрони солунської	27
10	П	Іляріона Нового	28
11	С	Марка еп. Суб. Лазарева	29
12	Н	Цьвітна. Івана Лїствичника	30
13	П	Іпатія еп. і чудотв.	31
14	В	Цьвітень. Марії егип.	1
15	С	Тита і Амфіяна	2

НОВИНКИ.

З Америки.

Замісць сьвяточних желань!

В Галичині завели наші братя звичай, що на Різдво, на Новий Рік і на Великдень замісць желань складають жертви на українські народні цїли. Звичайно в ті великі днї в роцї кождий посилає своїм кревним і знакомим картки з желанями і видасть на се кілька корон, а в роцї яких 10 корон. Так було і в Галичині серед Українців. Але від кількох лїт заведено там звичай, що кождий сьвідомий Українець замісць желань дає кілька корон, або бодай корону на якусь народну цїль, наприклад на Рідну Школу або на Українське Педагоґічне Товариство, котрі опісля оголошують в ґазетах імена жертводавців і тимсамим оправдують їх перед своїками і знакомими, чому не прислали їм желань. В сей спосіб за кождим разом з нагоди Різдва, Нового Року чи Великодня призбирасть ся кілька тисяч на народну цїль. Ми пригадуємо сей гарний і розумний звичай наших галицьких братів якраз під Великдень і піддаємо гадку, **може би сей звичай приняв ся і в нас.** І наші патріоти лїпше зробили би, як би замісць одного доляра чи навіть і менше видавати на желаня, зложили сей даток на якусь народну цїль, примірок ось тепер **на голодуючих наших братів селян в Галичині.** Наша Редакція радо оголосить імена сих добродіїв, що зложать такі датки замісць Великодних желань.

Богатство Злучених Держав.

Мало хто має поняте про те, яке є богатство Злучених Держав. Воно перевисшає богатство Анґлїї, Ірляндії і Франції, разом взятих. Майно Анґлїї й Ірляндії обчисляють на $72.000.000.000, Франції на $40,000.000.000, а Злучених Держав на $130,000,000.000. Отже Злучені Держави перевисшають своїм богатством згадані краї о 12 мілїярдів долярів.

Летничі перегони довкруги землї.

Американські летничі клюби наміряють уладити в 1915 р. летничі перегони довкруги сьвіта. Після проєкту виїзд має відбути ся із Сан Франціско. Дорога веде через Ню Йорк, Гренляндію, Гебридські острови, Лондон, Париж, Берлїн, Варшаву, Петербург, Москву, здовж Сибіру до Манджурії, Корею, Японію, Камчатку, вузину Берінґа назад до Сан Франціско. Дорогу сю мають ся перебути за 90 днів. Перша нагорода виносити буде $100.000.00.

Роздача фарм в Канаді.

Українська часопись „Канада", яка виходить у Віннінеґу (в Канадї, в провінції Манїтоба) доносить, що департамент внутрішних справ видав велику гомстедову мапу Манїтоби, на якій докладно визначені всї землї до браня в Манїтобі. Тож хто думає шукати гомстеду — пише „Канада" — може написати до: F. C. Lynch, Superintendent of Railway Lands, Department of the Interior, Ottawa, а звідтам пришлють сю мапу зовсім дармо. — Дальше довідуємо ся з канадійських часописий, що в провінції Манїтобі зарезервовано 20.000 акрів землї для російських переселенців. Перший гурток зложений з 200 до 300 осіб вже в дорозї. Небаром прибуде другий а лїтом третий гурток.

Едмонтоньска українська часопись „Канадієць" доносить знова, що в Едмонтонї (провінція Альберта) коло Домініон Ленд офісу стояло 12 людий від суботи дня 28. марта с. р. до понедїлка дня 30. марта с. р. з надією, що заберуть гарні землї, які того дня мались роздавати. Найщасливійшим був один Русин Дмитро Смаль, який взяв землю близько місточка Лемонту, то є тавншип 57, ренч 19 на захід від 4 мерідіяна. Земля представляє гарну вартість.

Сумний конець пиятики.

В Маллкві (провінція Бритіш Колюмбія в Канадї) сталась така сумна пригода. Відбував ся там в однім домі танець, підчас якого гостї випили багато алькоголю. Деякі так собі добре підпили, що двох таки зараз віддало Богу духа, а 4 особи на-пів отроєних відвезено до шпиталю в непевнім стані. От що доброго зробив алькоголь, сей найбільший ворог чоловіка.

Добре серце переплатив житем.

Коло Ентвістел (в провінції Альберті в Канаді) сталась така пригода. Фармер Артур Вікер їхав до стациї по свого сина. По дорозї побачив сусїда, що стинав дерева, але ся робота не йшла йому справно. Вікер зліз з воза і хотів показати, як стинасть ся дерево. Але нещастє хотїло, що зрубане Вікером дерево падаючи потягом син прибув на стацію і довідав ся про нещастє Вікера по голові і забило на місци. Тимчасть свого батька, який, їдучи по него, заплатив своїм житем за пораду сусїдови.

Страшна катастрофа на мори.

Під датою з 3 цьвітня доносять з Ст. Жанс, Н. Ф., що фльотилю рибацьку, яка виправила ся на лови морських псів, стрінула страшна катастрофа. 68 рибаків, що становили залогу корабля „Найфундленд" втопило ся, а 30 боре ся зі смертию в наслідок сильної простуди. Підчас полову находила ся залога згаданого корабля на кризї леду. Втім нагло і несподївано зірвалась страшна буря і розбила кригу. Мимо скорої помочи ратунок був майже безуспішний. Заледви 30 рибаків вдало ся виловити, але й ті перемерзлі до кости борють ся зі смертию і ледви дадуть ся удержати при житю.

Клопіт з нумерованєм улиць.

Міська рада міста Едмонтону (в провінції Альберті в Канаді) не може собі дати ради з нумерованєм улиць. Лише що укінчено нове нумероване улиць, а вже міська рада невдоволена тим нумерованєм і хоче знова перенумерувати. В тїй цїли назначено нагороду 100 долярів для того, хто видумає найлучший спосіб нумерованя. По нагороду зголосились около 250 осіб. Міська рада приняла лише два, які уважає за викраснші й один з них пішов під голосоване на 6 цьвітня с. р. Після сего проєкту улицї мають називати ся одні після чисел, другі після рік, третї після країв, дальше після поетів, анґлїйських патріотів і т. д. Улицї, що за назви мають мати числа, мають слїдувати одна за другою в азбучнім порядку, починаючи завсїди від букви „А" з центра міста. Так само числа домів мають бути наймеңші в середині міста.

Кіт задусив дитину.

В місті Сант Джейм (в провінції Манїтобі в Канадї) задусив кіт в домі міщанина Снайдера дитину. Коли дитина спала, кіт положив ся на неї грітись і так удусив її.

З українських земель.

Іменоване Українця до краєвого Банку у Львові.

Галицький Краєвий Видїл іменував директора українського товариства взаїмних обезпечень від огню „Днїстер" у Львові д-ра Степана Федака віцепрезидентом Надзираючої Ради Краєвого Банку у Львові.

Цїсар про польсько-українське порозуміне в Галичині.

Віденська німецька ґазета „Цайт" доносить: На окремій авдієнції, котра відбула ся у цїсаря по заприсяженю нових тайних радників, цїсар інформував ся про відносини в Галичині. Провідник польських послів др. Лео представив положене в галицькім соймі й обставини, серед яких доведено до порозуміня між Поляками й Українцями в справі виборчої реформи. Цїсар висловив вдоволене з працї сойму і признане з приводу ухваленя виборчої реформи та виказав надію, що також на будуче обі нації Галичини будуть згідно працювати.

Голодові заворушеня в Станиславові.

В місті Станиславові в Галичині вибухли були перед двома тижнями заворушеня безробітних людий, яким грозила голодова смерть. Бідаки нападали на склепи з печивом і грабили. Поліція і жандармерія розігнали товпу, арештуючи кільканайцятьох демонстрантів.

Утеча перед голодом.

Урядово обчислено, що від 1. до 15 марта с. р. переїхало через Краків понад 100.000 емігрантів на роботу до Прус 109 окремими поїздами. З того більше як 80 тисяч переселенців походить із східної Галичини, а решта з Буковини і Росії. До Америки переїхало в сім часї около 3.000 осіб, а вернуло ся около 5.000 осіб.

Переслїдуванє еміґрантів у Галичині.

До львівського дневника „Дїло" пише донисуватель з Перемишля: На двірци в Перемишли був я сьвідком такої сцени. Поїздом з Хирова надїхала партія людий з Дрогобиччини, що їхали до Прус на заробітки. На двірци в Перемишли жандарм вісьмом з них відібрав пашпорти та запровадив їх на поліцію, де допитувались їх, яким правом вони могли еміґрувати до... Прус. Від них довідав ся я, що в Дрогобичи не роблено їм перепон, а коли вони видавши послїдний сотик, в'їхали кусень дороги, їх завертають назад, вимовляючись тим, що мають ставати до бранки. Але я бачив там і трийцятьлїтних мужчин, а і тих завернули. Серце болить дивити ся на таке поступоване властий і то по обіжниках намісництва, щоби не робити перепон еміґрантам. І таке діє ся власне в такий час, як **нашим селянам грозить голодова смерть! Чиж не вільно вже їм ратувати себе і дїти від голодової смерти?**

Українцї в Галичині поволи здобувають міста.

Недавно доносили ми про побіду Українців при виборах до міських рад у кількох містах східної Галичини. Тепер знова доносять про побіду Українців при доповняючих виборах до міської ради в місті Сколїм. Вибори переведено двома наворотами і випали остаточно на користь Українців. Українські виборці особливо за другим наворотом держали ся сьвітло, явились до голосованя навіть немічні старцї та калїки, цїлий чесний робучий люд. Провадив виборчу акцію посол Лев Левицький та оборонював честь скільського українського селянства і міщанства против москвофільсько-всехпольсько-жидівських заходів.

Засуди за Шевченківські демонстрації.

З Києва доносять, що з арештованих підчас Шевченківських демонстрацій дня 10. марта с. р. засуджено 5-тьох на 3-місячний арешт, 23-ох на півтора місяця, 19-тьох на 1 місяць, 47-ох на 2 тижнї, а 10-тьох випущено на волю.

Ювилейний дар.

З нагоди ювилею 100-лїтних роковин Тараса Шевченка зложив Українець Н. Шахов з Петербурга (російської столицї) 5.000 рублів ($2.500) на одноразові підмоги для студентів-Українців в петербурськім університетї.

На памятник Шевченка в Києві.

На памятник Тарасови Шевченкови в Києві зібрано доси всїх жертв 128.765 рублів і 54 копійок ($65.000.00). Кошти памятника після проєкту анґлїйського артиста-різбаря Шіортіна, який вже принято, винесуть 150.000 рублів, отже не стає вже не богато, всего тільки понад 20.000 рублів, котрі скоро зібрали би вже наші братя з російської України, коли би був призвіл на будову памятника. Та покищо ще не знати, коли буде можна приступити до будови памятника, бо — як звісно — російський уряд не позволив навіть на посьвячене площі під памятник Шевченка.

Заборонити співати „Заповіт".

Редактор найбільшої російської ґазети „Нового Времени", котра виходить в Петербурзї, а служить царському урядови — Михайло Меньшіков відкрив нову велику українську небезпеку для цїлої Росії. Сю небезпеку найшов він в Шевченковім „Заповітї": „Як умру, то поховайте мене на могилї, серед степу широкого на Вкраїні милій". Меньшіков пише, що Шевченко в „Заповітї" завзивав Україну до повстаня, до бунту проти Росії. Сей заклик до повстаня бачить він у словах „Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте!" Розуміє ся, що се революційний клич Т. Шевченка, але пісня станеть ся революційною власне тодї, як її заборонить ся. І тодї ще більше будуть її співати як тепер.

Київські робітники і купцї

вислали на руки посла до російської думи в Петербурзї Дзюбінського таку подяку думським послам за їх виступ проти заборони Шевченкового ювилею: „Щиро витаємо послів, що внесли запит в оборонї всенародних сьвят ювилею нашого Батька поета, потерпівшого за нас, сїрих людий, і також витаємо всїх сих, котрі підписали запит і боронили з думської трибуни слави нашого Генія і апостола працї". Слїдує 70 підписів.

Кацапський механік.

В селї Мацошині, жовківського повіта в Галичині була Райфайзенська каса, що находила ся в руках кацапів. Касієром був Михайло Дзюб, скажений ворог Українців, що кормив ся кацапською шматою „Голосомъ Народа" і як лише дістав у свої руки львівську українську ґазету „Свободу", то зараз її палив. Дня 10. марта с. р. рано найдено в Мацошині оґнетривалу касу розбиту та ограблену, а касієр подав, що злодїй украв 878 корон. Справою заняла ся жандармерія і зараз на другий день арештувала самого таки касієра Михайла Дзюба. Показало ся, що грошї украв Дзюб, а щоби вину звалити на вломників, самий в ночи розбив касу зелїзним колом, що йому легко прийшло, бо був добрим механіком.

Польський академик убийником.

Перед двома тижнями в ночи около 2. години їхало трох польських академиків з Дублян до Львова. Коли минули міст на Полтві в Знесїню коло Збоїск, один з них побачив, що за возом біжить якийсь чоловік. Гадаючи, що се бандит, не надумуючи ся довго, добув бравнінґа і вистрілив до него два рази. Ранений згинув на місци. Тепер показало ся, що не був се бандит, але дозорець моста Іван Возняк, жонатий і батько трох дїтий. Яко дозорець моста мав давати переїздним остерігаючі знаки, бо міст був зінсований і власне направляли його. Сеї ночи заснав, а пробуджений туркотом воза, пустив ся за возом для осторогп. Гарна відвага польського академика, що стріляє до безборонного чоловіка, хоч їх було на возі чотирох.

Патріотична громада в Галичині.

Далеко на заходї на Лемківщині, в сяніцькім повітї, є село Одрехова, що може бути взірцем для кождої української громади. Має читальню „Просьвіти", дві крамниці, товариство „Сокіл" і місцеву політичну орґанізацію, а як все те гарно розвиває ся, видко з того, що обі крамницї дали з чистого зиску на „Рідну Школу" 50 корон, а крім того закуплено за 10 корон два квадратові метри українського городу для „Сокола-Батька" у Львові. Коби таких патріотичних громад було як найбільше!

Боротьба з горівкою.

Наші братя селяни в Галичині в деяких селах розпочали боротьбу з найбільшим ворогом чоловіка — з алькоголем. Насамперед присягнуло не пити горівки цїле сьвідоме українське село Стриганцї, товмацького повіта. За ним пійшло село Гайбовичі великі, бібрецького повіта. А ось львівська „Свобода" доносить про протиалькогольний рух в дальних громадах. Із Жукова, цїшанівського повіта, доносять, що дня 8 марта с. р. відбули ся там перші сходини товариства тверезости „Відродженє" під проводом місцевого пароха о. Костантина Николаєвича. Читальня була набита людьми, що годї було рушити ся. Бесїди йшли одні по других, а в кінци приступлено до вписуваня в члени, яких число зросло до 800. Дальше з Переволоки, бучацького повіта пишуть: Завдяки невтомній працї о. декана Івана Олесницького дня 1. марта с. р. прирекло в церкві понад 600 громадян тверезість на всї алькогольні напитки. Навіть гостий дома не будуть приймати напитками. На руку пароховн в народній роботі йде місцевий управитель 4-клясової школи п. А. Ляпевич, котрий часто уладжує відчити для громадян.

З широкого сьвіта.

Ювилей Шевченка в Швайцарії.

Професор Зелїб з міста Льозанни в Швайцарії подбав про те, щоби свобідний швайцарський нарід почув про наше національне сьвято і про українську націю. Ось так в швайцарській пресї появили ся незвичайно тепло написані статейки про Шевченка, його житє і творчість та значінє для поневоленого народа. Крім того уладив проф. Зелїб реферат про Україну з сьвітляними образами в місті Цюріху, в Женеві, а на конець цьвітня приладив концерт в честь Шевченка. На афішах, оголошуючих реферат професора Зелїба, написано: „Україна. Непризнаний народ, його славна історія, етнографічний характер і сучасний культурний стан. В 100-лїтний ювилей уродин великого поета і маляра Тараса Шевченка".

Російські пройдисьвіти.

В місті Кракові в Галичині арештовано недавно якогось Ясїнського, що удавав великого польського патріота, орґанізував стрілецькі „дружини Бартошове" і писав в польських ґазетах. Показало ся, що то пройдисьвіт з Росії, обманець, а в додатку російський шпигун. Поляки вже мали кількох таких „патріотників", що викрикували на Русинів, а тимчасом зраджували Поляків перед Росією.

Все за рублї.

Росія видає 15 мілїонів рублїв річно на шпигунство в сусїдних державах. Найбільше з тих гроший іде для шпигунів в Австрії, де російське правительство удержує цїлу кацапську партію, а крім того безлїч військових і цивільних шпигунів. Лише декотрі з тих попадають в руки австрійських властий, але на їх місце приходять сейчас нові. От в Кракові засуджено недавно якогось Вацлава Ровінського з Росії на 3 роки тяжкої вязниці за шпигунство в хосен Росії. Ровінський удавав польського патріота і обертав ся у всїх польських товариствах. Недавно знов арештовано якогось Пільчевського, що старав ся розслїдити кріпости коло Кракова. А у Відни розпочала ся розправа аж против 9. Москалів, котрі з приноручення російського ґенерального штабу слїдили австрійську армію. А кілько то шпигунів є всюди в Галичині і на Буковині! Кождий кацап то російський шпигун.

Контроля еміґраційного руху в Австрії.

Австрійське міністерство внутрішних справ основало при дирекції поліції у Відни головний контрольний уряд для еміґраційного руху й установило контрольних урядників, котрі після приписів закона будуть домагати ся від кождого чужинця, щоби виказав ся документами і чи має з чого жити. Задачею сеї власти буде не лиш здержувати утїкачів перед військовою службою, але також охоронювати еміґрантів перед прикрими наслїдками нерозважної еміґрації.

Російські поступові ґазети і ювилей Шевченка.

Всї російські поступові ґазети з приводу ювилею Шевченка помістили прихильні статї про житє і творчість найбільшого українського поета, а деякі помістили також гарні і цїкаві ілюстрації з житя Тараса. Російська поступова ґазета „Приазовський Край" помістила дуже богато ювилейного матеріялу, може найбільше з усеї російської преси, а на вступі помістила статю про заборону Шевченкового сьвята на Вкраїнї, в якій між иншим читаємо: „Можна заборонити поставити постови памятника на великій міській площі, але замісць такого памятника давно вже збудовано в серцях людий иньший нерукотворний памятник безсмертному Кобзареви України. І живе не вмираючи велика справа його житя в душах тих, хто намагаєсь ся в міру сили своєї, виконувати сьвятий його заповіт — бороти ся за волю в імя братолюбія".

Чеський посол на службі поліції.

Великий розголос зробила в Чехії і в цїлій Австрії вість, що чеський посол др. Швіга, котрий належить до чеської радикальної партії, стоїть на службі поліції і доносить їй за гроші все, що діє ся в чеських політичних орґанізаціях. Посол Швіга виїхав з краю і здасть ся, зложить мандат. Відібє ся се некорисно на чеській радикальній партії, бо нарід стратить до неї довіре, коли серед неї є зрадники своєї справи.

Ювилей Шевченка в німецькій пресї.

З приводу ювилею Шевченка появили ся у всїх майже ілюстрованих віденських часописях статї про Шевченка з ілюстраціями і замітками про заборону сьвята в Росії. З більших дневників помістила „Нає Фрає Прессе" довшу статю про житє і творчість Шевченка з підчеркненем її національного характеру. Ґазета „Райхспост" з 15. с. м. статю п. з. „Остання виправа Мазепи", в якій Шевченковими поезіями змальовує тюрму народів — Росію, буйну козацьку волю, а виводячи перед очи образ великої російської революції, котра має принести визволене всїм народам — кличе до козаків: „сїдлай коня, козаче! Кидай ся у вир визвольної боротьби, в останний похід Мазепи!"

З бідного робітника став богачем.

Робітника Івана Ідзіковського в Соснівци в російській Польщі повідомив американський конзулят у Варшаві, що померший недавно його батько в Ню Йорку полишив йому завіщанєм 150.000 долярів.

Розмова з російським міністром скарбу.

Один анґлїйський редактор стрінув у Петербурзї нового міністра скарбу Барка і зачав з ним таку розмову:

Редактор: Кілько виносить річний буджет вашої держави?

Міністер: Три мілїярди рублїв (півтора мілїярда долярів).

Редактор: А чи можна вас спитати, з чого ви маєте найбільші приходи?

Міністер: Прошу дуже, — з горівки!

Редактор: Се-ж страшне пиянство на мою гадку; а чи держава не може проти сього виступити?

Міністер: Вам певно, пане редактор, не звісно, що у нас горівка є в державнім монополю; лише держава може виробляти і продавати горівку.

Редактор: На що-ж ви головно обертаєте сї приходи?

Міністер: Найбільші видатки ми маємо на військо. На військові цїли видаємо більше ніж третину цїлого буджету. Навіть прихід з горівки не вистарчає на наші величезні військові видатки.

Редактор: Перепрошую за сьміліость! А чи є у вас які школи?

Міністер: Є всякі, від найвисших до найнизших.

Редактор: А кілько видаєте річно на ті найнизші школи, на народну просьвіту?

Міністер: О, видаємо! Торік коштували народні школи в Росії 30 мілїонів рублїв, а сього року будуть коштувати ще більше.

Редактор: А чи не мало се? На військо даєте більше ніж 1.000 мілїонів, а на народну просьвіту всего 30 мілїонів.

Міністер: На пияків і то шкода!

Редактор: Як то? У вас народні школи для пияків?

Міністер: Обчислено, що більше ніж половина всїх шкільних дїтий в Росії запивають ся горівкою, бо так навчили ся вони від родичів.

Редактор: Та се нечувана річ! А чи правда се, що і російські жовнїри запивають ся?

Міністер: Правда, правда! Се чисті пияниці! Підчас японсько-російської війни побили нас не Японцї, лише наша власна „русская водка". Наші люди лежали більше пяні ніж убиті або ранені. А були і такі случаї, що наше військо цїлком пяне нападало на другий наш відділ, гадаючи, що се Японцї, і поти стріляли ся, поки не вистріляли ся до ноги!

Редактор: Но, гарні у вас звичаї! А сподїваєте ся бодай, що буде лїпше?!

Міністер: О, сього року сподїваємо ся ще більших приходів з горівки і ще більших видатків на військові цїли!

Редактор: Значить, головна цїль Росії — пиянство й оборона пиянства! Тепер вже розумію!

Міністер: Ідїть геть! ви революціонер! А то я вас сейчас скажу арештувати.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба завсїди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішлїть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

ПОМОЖІМО!

НАШІ БРАТЯ СЕЛЯНИ В ГАЛИЧИНІ ЗАГИБАЮТЬ З ГОЛОДУ.

Страшні вісти приходять зі старого краю: — **Нарід гине з голоду!**

По тяжкім 1913-ім роцї, по роцї воєнної заверухи, по роцї економічної кризи, по роцї злив і повений, по роцї неврожаю — прийшов до наших братів селян в Галичині страшний гість: **голод.**

Ось послухайте, що пише львівська ґазета „Свобода":

„З Підгаєччини доносять, що там грозить цїлковитий брак поживи. **Навіть заможнїйші господарі не їдять вже хлїба,** тільки відживляють ся бараболею, але й бараболя вже кінчить ся. Біднїйші селяни живуть **з ласки заможнїйших сусідів.** Люди, не маючи хлїба та бараболї, **відживляють ся печеними пашними бураками, тому в найблизшім часї вибухнуть пошестні недуги, голодовий тиф і т. п.** Мужчини в середнім віці еміґрують, а лишають ся тільки старці, баби та діти. Ті бідують страшно. **В цїлім повітї тисяч осіб згине з голоду,** як не дістануть сейчас якоїсь помочи. Ратунком заняв ся повітовий виділ, але що він зможе зробити?!

„В инших повітах така сама нужда і чим дальше, положенє наших хлїборобів стає гірше. Здавалось, що по двох тяжких роках прийде урожай, тимчасом надії завели. **Озимин нема ніяких, бо їх в осени миши та слимаки виїли, а пізнїйші з браку снїгу вимерзли.** Лишила ся ще надія на засїви ярі, на окопові ростини і т. п.; але котрий господар має нинї добре насїнє вівса, ячменю, а вже не кажемо про бульбу! Ах, правда, правительство обіцяло розвинути запомогову акцію з насїнєм... Та здаєть ся, що самий намістник в ту акцію вже не вірить. Хлїбороби мали вже запомогову акцію з доставою поживи для голодуючих, мали також акцію з доставою паші для худоби. І який з того хосен? **Люди в Скільщинї, Жидачівщинї, Підгаєччинї і в многих инших сторонах, не діждавшись помочи, втїкли до Прус або до Америки, а решта впала жертвою голодового тифу.** Аж тепер зачинає денеде надходити пожива за знижену цїну, **але хто ту поживу дістане? Той, хто має за що її купити.** Хто ще в грудни дав задаток, той в марті дістає поживу. **Хто не мав і тепер не має гроший, той засуджений на голодову смерть.**

„Такасама ганебна ратункова акція з доставою паші для худоби. Лїпші штуки худоби викупили за безцїн гандлярі і вивезли за границю, а решта гине на мотилицю. Правда, розпочато комедію з якоюсь доставою ґрису. Люди поскладали вже давно задатки, але до нинї не дістали анї ґрису анї задатків їм не звертають. Ґрис може надійде, але коли? Певно аж решта худоби вигине або як то, що витримає мотилицю, вийде на пасовиско і вже без того ґрису обійдеть ся.

„Ба, правительство обіцяло хлїборобам ще одну „ратункову" акцію, обіцяло доставити за знижену цїну бараболю до садженя і зерно до ярих засївів. Чи ми певні, що зерно на засїв прийде з кінцем мая, а бараболя в серпни! **Як би не страшний брак гроша у господарів, то вони певно плюнули би на цїлу ту запомогову акцію і спровадилиб собі самі чи то через торговельно-рільничу спілку, чи через яке инше товариство добре насїнє і бараболю. Але звідки взяти тільки гроша?"**

Ось-так, як бачите з опису старокраєвої „Свободи", виглядає гірке положенє наших братів в Галичинї. Може такого горя і найстарші люди в краю не запамятали. Вже під весну запанував страшний голод. Люди не мають анї що їсти анї що посїяти нї посадити. А що-ж то ще буде до жнив, до нового збіжа? Просто розпука огортає наших братів, тимбільше, що і за гроші там дальше ще дуже тяжко, бо краєвим касам державні банки дальше не дають ще позичок, а ті мусять відмовляти позичок народови.

Наші парляментарні посли старали ся і дальше старають ся вимогти на правительстві у Відни, щоби дало поміч голодуючому народови у грошах та в поживі і, що вдало ся, те витягнули для найбіднїйших. Але — як бачите з опису у старокраєвій „Свободі" — і ся поміч віденського уряду більше виглядала на дуренє ніж на правдиву поміч. Правительство має мілїони на нові гармати, на воєнні приготованя для ратунку новоупеченої держави Албанії, але для ратунку своїх горожан перед смертю голодовою гроший у нього нема. Нема навіть милосердя, бо коли люди втїкають перед голодом за море, то правительство видає строгий розпорядок против еміґрації. Що-ж лишаєть ся нашим братям селянам у старім краю? Лише **самопоміч!** Самі мусять ратуватись перед голодовою смертю. Останними зусилями, взаїмною помочию один другому, взаїмним поратунком.

Але не всїх виратує се від голодової смерти. Бачите, що з одної тільки Підгаєччини пишуть, що найменше тисячі людий в тім повітї грозить немину́ча голодова смерть.

В таку страшну хвилю ми не можемо мовчати. **Ми, американські Українцї мусимо відклинутись на горе наших братів у рідним краю.** Прийдімо їм з помочию! **Останний доляр, останний цент даймо для голодуючих наших братів.** Може вже такої помочи нїколи більше наші братя в Галичинї не будуть потребувати. Може се тільки сей один раз! Може такого чорного року вже і наші внуки не будуть бачити! Даймо поміч зі щирого серця нашим братам хлопам! Вони нїколи до нас не відзивали ся за помочию, а самі давали ще сотки тисяч на народні цїли! Тай тепер вони мовчать, не просять. Але ми самі обізвали ся! Скиньмо ся, скільки нас лише стати, аби їм помочи! Може ми своїми датками втремо не одній дитинї сльозу, що плаче: „Хлїба"; **може сотки наших братів виратуємо від голодової смерти!**

Головний Уряд Руського Народного Союза, розваживши прикре положенє наших братів у Галичинї, постановив заняти ся зорґанізованєм помочи для них. І передівсїм вислав уже **відозви до всїх Відділів Р. Н. Союза із зазивом, щоби кождий Відділ прийшов з помочию на сю благородну цїль. Кождий Відділ без виїмки повинен на найблизшім мітінґу ухвалити значнїйший даток на сю цїль, а крім того зібрати ще між Членами дрібні датки на сю цїль.** Зібрані гроші треба сейчас вислати до „Свободи", бо залежить на тім, аби гроші як найскорше вислати до старого краю яко поміч від заморських братів для найбільше потребуючих.

Відзиваємо ся рівночасно **до всїх американських Українцїв,** чи вони є членами Р. Н. Союза чи нї, аби в сей такий дуже тяжкий час для наших братів селян в Галичинї прийшли їм з помочию **як найщедрійшими датками. Поміч мусить бути значнїйша і нїхто не сьміє від неї відтягнути ся.**

Датки всїх жертводавцїв будуть оголошені у „Свободі".

Посилати гроші на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

ЗАПОМОГОВИЙ ФОНД ДЛЯ ГОЛОДУЮЧИХ В ГАЛИЧИНЇ.

1. Джерзи Сіти, Н. Дж. Урядники і робітники Р. Н. Союза, Просьвітної Комісії і „Свободи" зложили: С. Ядловський, М. Угорчак, О. Стеткевич, А. Савка, Д. Андрейко, А. Цурковський, В. Лотоцький і Б. Дуткевич по $5.00; Ю. Сірий $2.50; А. Шостак, П. Гаврилів, М. Смакула, С. Гладкий, В. Крайківський, І. Щур, П. Маційовський, Й. Сїлецький, М. Попель, В. Сандович і І. Павчак по $1.00; В. Туренчак 50 цт. — Разом $54.00

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $54.00.

ЕПИСКОП ОРТИНСЬКИЙ НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ ПРОСЬВІТИ.

В послїдних трох статях представили ми діяльність еп. Ортинського супроти Р. Н. Союза. З чистою совістию мусить кождий признати, що нїхто не заподіяв стільки шкоди Р. Н. Союзови, скільки зробила ворожа і підступна полїтика епископа і його кліки.

А тепер приглянь́мо ся, яке становище заняв епископ в инших справах народних, а передовсїм в справах просьвіти і шкільництва.

Як ми се вже передше зазначили, наш нарід, роблячи заходи о свого власного епископа, мав на гадцї не лише управильненє церковних справ. Зі справами церковними лучила ся тїсно справа просьвіти і шкільництва нашого народа. Трудні обставини, а головно брак відповідних фондів, були причиною, що школи основувано при церквах. Парохіяни, складаючи колекту, складали в ній рівночасно й гроші на удержанє школи. Будуючи церкву, звичайно будували й рівночасно галю на школу, а приймаючи дяка, вкладали на него й обовязок учителя. З того однак еще не виходило, що ті так звані парохіяльні школи мали мати характер колишнїх краєвих церковних шкіл, в яких учили дяки псалтири і сьвятого письма. Лученє двох обовязків дяка і учителя в одній особі було лише конечностию з причини браку відповідних засобів грошевих. Однак становище американського дякоучителя мусїло бути відмінне, висше ніж старокраєвого дяка, котрий часто буває лише наймитом свого пароха.

Належало отже надіяти ся, що з приходом епископа дадуть ся упорядкувати також і справи шкільні, як один з найважнїйших чинників, щоби запобічи винародовленю молодого поколїня наших переселенцїв. Епископ, маючи вплив і власть як над духовними так і дякоучителями, мав нагоду віддати тут велику прислугу нашому народови. Треба було трохи щирої і правдивої волї, трохи працї, а цїла справа була би нинї на зовсїм иншій дорозї...

Приглянь́мо ся близше та оцїнім працю епископа на поли просьвіти і шкільництва.

Загальний огляд діяльности епископа Ортинського на тім поли дасть ся обняти після часу і видатности його працї в отсих словах: 1) обітницї і туманенє нашої суспільности, 2) цїлковита байдужність і бездїльність, 3) неприхильні й ворожі виступи проти наших просьвітних змагань.

В перших трох роках свого побуту в Америцї манїфестував ся епископ як великий патріот і народолюбець. Хто чув патріотичні бесїди епископа, мусїв вірити, що йому дїйсно залежить на добрі нашого народа. Тому і не дивниця, що тодїшна „Свобода" була переповнена похвалами на тему патріотизму епископа.

На перших зборах делеґатів парохій, які відбули ся дня 17 і 18 жовтня 1907 в Ню Йорку, ухвалено цїлий ряд резолюцій, які мали на цїли піднесенє просьвіти серед наших земляків. Управильненє парохіяльних шкіл, виданє шкільних підручників на взір американських, основанє іміґраційного дому, закладанє полїтичних товариств — отсе були кличі, піднесені на зборах. Епископ брав живу участь в нарадах і дискусіях, та запевнив свою поміч і співучасть у тій працї.

Другий публичний, манїфестаційний виступ епископа Ортинського бачимо з нагоди великого просьвітного віча у Филядельфії дня 15 вересня 1909 р. Був се час процесу і оголошеня засуду на М. Сїчинського. Подія з 12 цьвітня 1908 відбила ся далеким відгомоном по всїх усюдах Америки. Впливом тих численних віч, на яких крім самої справи Сїчинського порушено й наші просьвітні справи в Америцї, була потреба скликаня всенародного просьвітного віча. Епископ Ортинський взиває в окремій відозві нашу суспільність до як найчисленнїйшої участи в вічу. Зі своєї сторони обіцяє доложити всїх сил, аби допомочи рускому народови в Америцї „сотворити питоме огнище правдивої здорової і хосенної просьвіти".

Заповіджене віче відбуло ся дїйсно імпонуючо. Прибуло около 120 делеґатів зі всїх сторін Америки. Вічем проводив сам епископ Ортинський. Епископа вибрано одноголосно головою новооснованого Товариства „Просьвіти". Епископ зложив заяву, що жертвує як першу підмогу на цїли товариства „Просьвіта" свою власну каменицю, положену на Франклін Ст. у Филядельфії, вартости $6.000. Неумовкаючі оплески і оклики „Слава" були нагородою за сей княжий дар, даний безкористовно для добра нашого народа в Америцї.

Нїхто не сумнївав ся і не міг тодї сумнївати ся в щирість слів та дїл епископа.

Однак недалека будучність показала щось иншого...

Всї ті патріотичні виступи епископа були звичайною облудою і туманенєм нашої суспільности. Патріотичні виступи епископа були обчислені лиш на се, щоби, здобувши необмежене довірє загалу, міг він тим лекше перевести в дїло одно лише невинне бажанє, підчинити під свою власть Р. Н. Союз. Але коли надії епископа завели, скінчив ся і його патріотизм.

Жертвований „безкористовно" епископом дім призначено відтак на продаж при помочи тікетів по одному долярови. „Безкористовно" жертвований дім остав на дальше власностию епископа. Позістало при епископови також дещо з розпроданих тікетів та кількасот долярів, зібраних на цїли Тов. „Просьвіта". Ось так покінчилась шумно і гучно заповіджена просьвітна праця епископа.

По сїм слїдує час цїлковитої байдужности і бездїльности епископа на поли просьвіти і шкільництва. Епископ бачив, що бавити ся просьвітою нема для него нїякого інтересу, бо се річ, яка вимагає чимало працї, а не приносить особистих користий. Такий стан тревав майже до кінця минувшого року.

Тимчасом Р. Н. Союз після подій по филядельфійській конвенції почав поволи приходити до себе. Уряд Р. Н. Союза наглядно переконав ся, що орґанїзація мусить перейняти на себе просьвітну працю. На послїдній конвенції вибрано „Просьвітну Комісію" і поручено їй перевести в житє просьвітну орґанїзацію. Перший рік діяльности „Просьвітної Комісії" виповнила поверх сотка віч, уряджуваних на всїх майже „плейсах", де громаднїйше живуть наші земляки.

Зі завистию споглядає епископ на змаганя нової орґанїзації і намагаєть ся і тут підкинути нові колоди. Підчас місії в Шікаґо дав недвозначно до зрозуміня, що навіть букваря, котрого виданє було на першім плянї „Просьвітної Комісії", не позволить уживати в „своїх" парохіяльних школах, коли сей буквар не буде предложений йому до затвердженя. І з сеї причини „Просьвітна Комісія" мусїла відложити виданє букваря до часу, доки справи шкільні не будуть як слїд управильнені.

На доказ, як епископ зрозумів становище дякоучителїв, нехай послужить отсей факт: Заходами епископа основує ся в Нюарку, Н. Дж., Товариство руських греко-католицьких дякоучителїв в Америцї". (Статут затверджений епископом дня 1 жовтня 1913). Хоч сему товариству надано характер орґанїзації станової, то дїйсна цїль його зробити з дякоучителїв послушних аґентів і наганячів для „Провидїня". Як ту інституцію оцїнили самі дякоучителї, нехай послужить доказ, що не богато їх дало ся до неї втягнути.

Перший, зовсїм отвертий виступ епископа проти просьвітної працї Р. Н. Союза мав місце в самій таки Филядельфії. Як ми про се вже доносили, епископ, у відповідь комітетови, котрий просив його о участь в просьвітнім вічу, виголосив дня 18 січня с. р. проповідь, в якій виступив отверто проти „Просьвітної Комісії".

Також і в громадянськім житю дав епископ доказ крайної нетерпимости і заслїпленя. Сего довершив він у своїй власній нарохії, викидаючи дня 11 січня с. р. на вулицю братства Р. Н. Союза з церковної галї.

Отсим дав деморалїзуючий примір для підчиненого собі духовеньства.

Чи на підставі висше наведених фактів може хто манити ся надією, що епископови лежить просьвіта нашого народа на серци? Чи найдемо в полїтицї епископа хоч один доказ на се?

І мимоволї приходить на гадку таке зіставленє: митрополит Шептицький а епископ Ортинський. Якаж ріжниця між обома начальними князями церкви! Серед много труднїйших відносин краєвих митр. Шептицький зумів станути на висотї свого завданя. Таку саму, коли не більшу ролю міг відіграти еп. Ортинський тут на чужинї. Говорячи про митр. Шептицького, не беремо тут на увагу його ріжних записів і фондацій, але його становище як народного діяча. Епископ Ортинський мав всї дані, щоби відіграти дуже важну ролю для добра нашого народа в Америцї. Нарід обдарував його в самих початках повним довірєм і, коли би нарід був бачив, що епископ хоче дїйсно працювати для него, був би піднер його змаганя. Та до сего можна дійти лише дорогою чесної і щирої працї, а не підступами і облудою.

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ СЬВЯТИТЕЛЯ ПЛАТОНА.

В 11 числї нюйорського цареславного „Свѣта" (з 26 марта с. р.) находить ся на першім місци першої сторони „Письмо Его Высокопреосвященства Высокопреосвященнѣйшаго Архіепископа Платона, на имя редактора „Свѣта" — яке тойже редактор (о. протоєрей В. І. Туркевич) назвав: „Откликъ Православной Руси на неправедный Мармарошскій судъ".

На вступі сего посланія сьвятитель Платон виливає горячі слези за засудженими у звіснім процесї угроруса[ми], яких „вся измѣна только въ томъ и состояла, что они захотѣли быть православными". Відтак іде славословіє єромонаху Алексїю (Кабалюкови), а потім згадка за „благородный порывъ благороднѣйшаго графа Бобринскаго", котрий, опускаючи судову салю в Мармороськім Сиготї, мав лише злегка поклонити ся судіям, а зате „повернулъ въ сторону осужденныхъ и сдѣлалъ имъ глубокій поклонъ, коснувшись земли перстами правой руки".

„Теперь идетъ уже новое судбище надъ русскими въ Австро-Венгріи — каже в однім місци владика Платон, — началась новая глава того-же Мармарошскаго кошмара (привида), который поразилъ весь міръ и своею нелѣпостью и своею жестокостью. Теперь Мармарошъ уступилъ мѣсто Львову, гдѣ вмѣсто православныхъ угорцевъ фигурируютъ православные галичане. А там на мѣсто этихъ галичанъ — священниковъ Сандовича и Гудимы и писателей Бендасюка и Колдры будутъ посажены православные буковинцы — братья Геровскіе..."

„Берите, о. Протоієрей, — так взиває сьвятитель Платон редактора „Свѣта" — въ свои редакторскія руки веревку (шнурок) отъ вѣчеваго колокола (дзвона) и громко звоните на всю Американскую Русь. Всѣхъ всколыхните: и старыхъ, и малыхъ, всѣхъ русскихъ людей, не только православныхъ, но и уніатовъ — не-мазепинцевъ. На вѣча, братья мои и сестры, на вѣча дѣти русской земли! Запротестуемъ. Громко закричимъ отъ наболѣвшаго русскаго сердца и пусть (нехай) эти протесты наши донесутся до Австріи."

Два найбільше характеристичні виступи з Платонового посланія наводим тут в дословнім перекладі:

„Може бути, що буде треба нових жертв, і Українцї, ті мазепинцї, котрі власне все те роблять, найдуть їх певно серед нашого російського народа. Безсовісні, нікчемні ренеґати, що вирекли ся всього рідного, що убили в собі все „русское", вони, відомі і тут з своєї душогубної антиросійської некультурної діяльности, а у старім краю показують себе перед цїлим сьвітом тою злочинною роботою, тим насильством над своїми братами. Бо цїлий той суд є результатом їх старань. Вони його підготовили і обробили. І якже вони тепер злобно радують ся!

„Радуйте ся, насильники, ликуйте! Але знайте і не забувайте, що російський нарід нїколи не забуде тої вашої злобної радости і тої злочинної діяльности і його проклін буде для вас тим пятном, яким був назначений братоубийник Каїн. Прийде-ж, настане час, настане ся пора, коли ви відчуєте той страх, який пережив Каїн, коли і ви, так як Каїн, будете вражені в своїй совісти — але вже буде пізно, бо російський нарід не простить вам сеї вашої роботи, сего вашого насильства над братами, над правдою, над нашою російською вірою. Російський нарід схвильований і обурений тепер до глубини своєї душі, скаже вам тоді сильно: геть, ненависники братів! Ідїть до тих, перед котрими ви привикли повзати і понижати ся, жийте там своїм, властивим вам, рабським житєм, а до нас — „русских" не доторкайте ся, бо ми з вами не маємо нїчого спільного. Ті не можуть бути „русскими", котрі творять таке зло „русским" і котрі так плазують перед „не-русскими".

Читаєш повисші стрічки і дивом дивуєш ся, як може людина, що має претенсії до інтелїґенції, пописати такі колосальні дурницї. Що владика Платон обстоює й боронить всяких російських шпиґунів, то се нам не дивота: він сам першої кляси — чорносотенець і провокатор! Але як може чоловік упасти так низько, щоби звісні старокраєві процеси москвофілів приписувати Українцям, — сього ми нїяк зрозуміти не можемо. Чудасія — та й годі.

„Благородному" Платонови вільно бити чолом перед „благороднїйшим" ґрафом Бобрінським, вільно бачити „кошмари" навіть там, де їх нїхто инший не бачить, вільно дерти свої ризи в обороні всяких цареславних посланців, але не вільно так безцеремонно так підло, злобно і безличничо брехати. Бо хто розумний повірить, що недавний мармороський засуд, теперішний процес у Львові і ще евентуальний пр[оцес]

в Черніцях — се діло „мазепинців", тих самих, котрі навіть тут в Америці відомі з своєї „душепогубної антиросійської діяльности"?... Невже бідолашний Платон вірить справді в те, що „цілий той суд є результатом їх (Українців) старань"?

Нам дивно, що російський владика в Америці, такий великий святитель і споборник сьвятої російської віри, так погано ласть ся, грозячи нам навіть прокльоном російського народа.

Пуста балачка! Бог не дитина слухати дурного галатина!

Ми з російським народом бажаємо жити в згоді, але мусимо помітувати ренегатами і питувати як слід таких неперевертнів як Кабалюк, Бендасюк, Гудима і т. п. „русскіе дѣятели". До таких „деятелей" ми зачисляємо і „Его Высокопреосвященство Высокопреосвященнѣйшаго" Платона і всю прочу царелавну дрянь в Америці, котра баламутить тут наших людей і збиває собі капітал коштом несьвідомости нашого простолюдя. А „вєрйофку от вечевова колокола" нехай батько царславної Росії в Америці завісить собі на свою гнучку шию, котру він привик хилити перед царськими рублями і нагайкою.

ЮВИЛЕЙ ШЕВЧЕНКА В РОСІЇ.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПО МІСТАХ.

В місті Харкові на Україні студенти університету на знак протесту проти заборони сьвята Шевченка уладили двоцневний страйк і підчас тих двох днів були уличні демонстрації та боротьба з поліцією і військом.

В місті Одесі на Україні на знак протесту проти заборони сьвята Шевченка студенти університету уладили одноденний страйк і демонстрацію по улицях міста.

В місті Катеринославі на Україні студенти гірничої високої школи уладили в день ювилею Шевченка одноденний страйк. Викладів не було, а за-те відбули ся урочисті збори в память Шевченка. Вступне слово сказав професор гірничого інституту Тертігоров і Д. Яворницький, директор катеринославського Музея запорожської старовини (по українськи). Виклад про Шевченка виголосив журналіст Биков, а дальші відповідно... Віче прийняли від Наукового Товариства, від українських „Просьвіт", від інженерів і студентів, від лікарських помічників, селянських товариств, робітників, служащих у земстві і т. д. Одержано богато привітів, між ними від катеринославських послів до думи з Родзянком на чолі, від губернського земства, від катеринославської городської думи і т. д.

Усі катеринославські газети, з виїмком чорносотенної „Русской Правди", помістили статі про Шевченка. Епископ Агапій дозволив панахиду по Шевченку, але з тим, щоби про неї не було оголошено по газетах. 10. марта с. р. відбула ся вона дуже урочисто в соборі. Газету „Южная Заря" сконфісковано за статю про Шевченка, яку написав член державної думи Іванов.

В місті Полтаві на Україні в Українськім Клюбі через заборону губернатора не відбуло ся урочисте засідане, присьвячене памяти Шевченка. 10. марта с. р. відслужено на замовленє міської ради панахиду за Шевченка.

Редакція „Полтавського Дня" одержала з Франції таку телеграму від родини славного російського письменника (з українського роду) Вол. Короленка: „Просимо передати наш горячий привіт товариствам і інституціям, що сьвяткують память великого українського поета".

В місті Чернигові на Україні міська рада наперед взяла на розгляд просьбу мешканців Чернигова в справі сьвяткованя ювилею Шевченка і постановила відслужити панахиду, утворити при міській публичній бібліотеці Шевченківський відділ, назвати один міський город Шевченківським і поставити там бюст поета, а також утворити дві стипендії імени поета для дітий городян. Духовенство відмовило ся правити панахиди по школах. Місцеві Українці на знак протесту здержали ся від сьвяткованя.

В місті Миколаєві на Україні товариству „Просьвіта" дозволено збори памяти Шевченка під умовою, що виклади будуть читані російською мовою. Сьвяткованє не відбуло ся.

Подібні вісти про Шевченківські дні прийшли також з инших міст російської України, а навіть з чисто московських міст або з польських міст.

В столичних містах Росії — в Петербурзі і в Москві в університетах і в инших високих школах були в день ювилею Шевченка великі демонстраційні віча.

Дня 10. марта с. р. рано в Петербурзі коло університету стояли великі відділи поліції. Поставлено кінну й пішу поліцію також коло Казанського собору. Коло першої години відбуло ся в університеті віче студентів, на якім **постановлено одноденний страйк** на знак протесту проти заборони ювилею. Потім студенти вийшли на улицю і пішли до Казанського собору. Тут поліція розганяла демонстрантів. **Тоді вони перейшли на Невський проспект. Демонстрації і сьпіви були також на Миколаєвській і Пушкінській улиці.** Аж коло пятої години привернено спокій на Невськім проспекті.

11. марта ґрупа членів міської ради подала заяву, в якій домагаєть ся, щоби рада заснувала артистичні кляси памяти Шевченка для учнів міських шкіл.

Поступові посли російської державної думи вислали з Петербурга до Київа до українського товариства „Родина" таку телеграму: „Поклоняючи ся разом з Українцями перед памятю Шевченка, великого поета і трибуна, ми висказуємо глибокий жаль з приводу сего, що сучасні услівя російського житя перемінили велике національне українське сьвято в день смутку".

В Москві в університеті кількасот студентів уладило віче й ухвалило резолюцію з протестом проти обмеженя Шевченківських торжеств та висловило солідарність з прочими студентами, що уладили страйки. Українці не прийшли на виклади.

Ось-так голосно і грімко проминули Шевченкові дні в цілій Росії. Російське правительство бояло ся демонстрацій лише в столиці України в Київі, а тимчасом своєю дикою забороною викликало демонстрації по цілій Україні, а можна сказати і, — в цілій Росії. Се наслідки нерозумної політики царського уряду. Коли би був не забороняв, то були би сьвята спокійно відбули ся і не булоб жадних нарікань на російське правительство. А так діждало ся воно не лише українських демонстрацій в дні Шевченкового сьвята, але і **протидержавних** демонстрацій, до яких ще прилучили ся також і московські поступові елементи.

Такий вислід російської політики для нас ще більше пожаданий, бо нам на тім залежить, щоби наш нарід не забував, що він в російській неволі та памятав, що треба визволити ся з того тяжкого ярма. Також має се для нас велике значінє, що цілий сьвіт дізнав ся про те, як російський уряд поступає з нашим народом.

Українці в Бразилії.

В українській газеті „Праця", яка виходить в місті Прудентополї в Бразилії (в полудневій Америці) находимо щораз більше вісток про народне житє наших братів в бразилійській провінції Парані. Завдяки невтомимій праці о. о. Василіян повстають в українських оселях рідні школи і товариства, здвигають ся нові церкви і взагалі орґанізація серед бразилійських Українців зростає на всіх областях. Між иншим читаємо в „Праці" з дня 10 січня с. р.: До найбільших торжеств, які коли наша кольонія Ірасема обходила, можна прилучити торжество закінченя шкільного року, котре відбуло ся 15. падолиста 1913. р. Діти гарно убрані зібрали ся в церкві під проводом СС. Служебниць, де вислухавши Служби Божої, пішли всі з родичами до шкільного будинку. Школа сама вказувала, що се незвичайний день. Пальмами, ріжними цьвітами прибрана; на столі зошити, вишивки українські, цілорічна праця дітвори. Засіли діти на свої місця. Прибули о. ігумен Кл. Бжуховський, о. Я. Коциловський, о. Й. Гарасимович і о. Е. Турковид; родичі стояли по боках, а богато людий було на дворі, бо будинок шкільний всіх не помістив. Почали ся питаня з науки релігії, читаня, писаня і рахунків. Справді не одному сльоза впала з радости, як щебетала дітвора. Маємо надію, що другий рік буде ще лішний. Через той рік було тісно, бо школа мала, а на слідуючий наука буде відбувати ся в новім, гарнім, просторім будинку, котрий вже на вкінченю. Майже по всіх українських оселях відбули ся Константинові обходи заходом оо. Василіян. На оселі Нова Галичина будуєть ся нова церква. На оселі Марцеліна відбули ся дня 30. падолиста загальні збори читальні в присутности о. Евст. Турковида. На оселі Іпиранґа відновлено товариство „Руську Бесіду". На загальних зборах промовляли о. Ігумен Бжуховський про значінє товариства, а о. Е. Турковид про вагу рідної школи.

Русинів у Ґважувірі постигло нещастє. Дня 15. грудня (в Парані тоді літо) падав в тій оселі великий град і знищив усе збіже в полях.

Від себе згадаємо, що Українців з Галичини є в Бразилії до 50.000 душ, але їм далеко гірше живеть ся ніж нашим переселенцям в Канаді або у Злучених Державах. Мають вони там вправді аж два рази до року жнива, але майже нічого не родить ся. Торік деякі наші тамошні земляки піднесли були гадку, щоби дати почин до переселюваня бразилійських Українців до Канади, де нашим людям найлїпше живеть ся, але се не вдало ся з тої причини, що дуже велика нужда у них і люди не мають на дорогу.

З ОСТРОВА ЕЛІС АЙЛЕНД.

Цілими тисячами прибувають наші земляки до Злучених Держав. Заким однак вступлять на вольну землю, мусять ставити ся перед іміґраційними властями на острові Еліс Айленд. Незнане іміґраційних приписів буває часто причиною, що іміґрантів, які не відповідають вимогам іміґраційних постанов, завертають назад до краю, або цілими тижнями передержують, доки не полагодить ся конечних формальностий. Чимало нарікань і проклонів, чимало сліз поплило із очий тих нещасних, на котрих упав строгий засуд іміґраційних орґанів. — Від сего пішла й назва острова — „остров сліз".

Передовсім компанії, а зглядно їх аґенції, мало завдають собі труду, щоби поучити належито іміґрантів щодо істнуючих приписів іміґраційного закону. В велику поміч приходять іміґрантам так звані іміґраційні доми. Та на жаль наш нарід не спроміг ся еще на основане такого дому, хоч конечність його дасть ся дуже відчувати. Щоби хоч в части зарадити потребам наших земляків, узвішов Р. Н. Союз в порозуміне зі „Славянським Іміґраційним Товариством" в Ню Йорку. За річною підмогою в квоті $500.00 зобовязало ся згадане Товариство звернути спеціяльно свою увагу і опіку для іміґрантів Русинів-Українців, прибуваючих з Галичини.

В порозумінію з сим Товариством будемо містити в нашій часописи тижневі рапорти найважнійших случаїв задержаня наших іміґрантів на острові Еліс Айленд.

Ціль тих рапортів є така, щоби наші люди на поодиноких примірах мали нагоду пізнати постанови іміґраційних законів і в разї потреби до них примінили ся, аби оминути великі клопоти і страти матеріяльні.

А передовсім повинні заінтересувати ся ті, що посилають „шифкарти" до краю, хотячи спровадити чи то рідню чи своїх знакомих до Америки.

В послідній тижни зайшли слідуючі случаї, які спричинили задержанє іміґрантів на Еліс Айленд.

Марія Гин, з пов. Добромиль, вдова 28 літ, з 14-літним хлопцем Ст. Замковським, якого передали в її опіку, прибула на корабли „Імператор", їдучи до сестри хлопця Ген. Замковської, замешкалої в Кінґстон, Н. Й. Їх задержано з тої причини, що хлопець не має еще 16 літ. Його сестра мусить зложити заяву і дати докази, що вона є в стані хлопця удержати і посилати до школи, доки не осягне віку 16-ти літ.

Настуня Синюта, з Мостів пов. Жовква, літ 33, з 5-літним сином Михайлом прибула на корабли „Імператор", їдучи до свого мужа, який жиє в Ню Йорку. Адреса до мужа подана на адресу одного банку. На лист висланий на повисшу адресу не надійшла відповідь і муж не зголосив ся. Коли муж не зголосить ся по жінку і дитину, будуть вони завернені назад до краю.

Анна Буняковська, вдова 28 літ, з трома дітьми (5 літ, 3 роки і 14 місяців) прибула на корабли „Цедрік", їдучи до сина і доньки в Бостон, Масс. Наймолодша дитина захорувала і находить ся в шпиталю. Фамілія очідує, щоби її свояки по неї зголосили ся.

Никола Ярема, пов. Борщів, приїхав другою клясою на корабли „Ню Амстердам", їдучи до свояка Василя Шимкова в Бруклині. Ярема не видить на одно око і з сеї причини не може бути внущений до Злучених Держав, доки свояк не зголосить ся і не прийме на себе жаданого зобовязаня.

Марія Грицина, з пов. Золочів, прибула на корабли „Ню Амстердам", їдучи до нежонатого приятеля в Рівергед, Л. Ай. Інспектор, котрий її переслухував, оскаржує, що Марія зробила деякі компромітуючі зізнаня що до її відносин зглядом молодця, до котрого їде і хоч вона заперечила сему підчас переслуханя її перед спеціяльною комісією, ухвалено її завернути. Сл. Іміґр. Тов. внесло відклик.

Іван Біщак, з пов. Грибів, 17 літ, прибув на корабли „Кайзер Вільгельм дер Ґроссе", їдучи до свого стрия в Бріджпорт, Конн. Лікарі висказали сумнів щодо його віку з причини малого росту і порішили його завернути. Є однак надія, що, коли стрий прибуде і прийме на себе жадані зобовязаня, іміґраційні власти згодять ся, щоби його пустити. Внесено відклик.

Филип Нагай, з пов. Збараж, 17 літ, прибув на корабли „Кайзер В. д. Ґр.", їдучи до свого стрия в Бабілон, Л. Ай. Причини задержаня як висше. Внесено відклик.

Гелена Гутнїк, з пов. Мармарош, Угорщина, 16-літна дївчина, приїхала до своєї сестри в Ню Йорку. Задержано її рівнож з повисших причин. Внесено відклик.

Протест.

В саме полудне зайшов до мене Гаврило Линчак, мій найблизший сусід, що служив форналем у дворі. Мав опухлі лиця і попідбивані очи.

— Гей сусіде, а вас хто так справив? — спитав я Гаврила.

— А хтож би, мій пан...

— А ви чим провинили ся?

— Нічим. Пан вийшов зі стайні, на подвірю посовгнув ся, впав в болото а я набрав поличників.

— Та за що?

— За те, що Бог дав дощ а на дворі болото.

— Ну, а ви нічого панови не казали?

— І щож я мав казати? — Поцілував пана в руку, подякував за кару і пішов до своєї роботи. Лиш жаль мені дуже, що за дурно він мене оббив. Такий жаль стискає грудь, що й робота мене не бере ся. Тому то я забіг тепер до вас. Піду, думаю собі, і поскаржу ся а мені лекше буде. Так, так, я чую, що вже мені лекше. Бувайте здорові, бо біжу до двора. Моєї роботи за мене ніхто не зробить...

Гаврило вийшов з хати і пішов дорогою. В ту мить прийшла мені на гадку одна подія, яку я вже давненько бачив у лісї. То було в горячий, літний день. Я сидів в тіни грубої деревини і порядкував назбирані цьвітки. Нараз, недалеко від мене, вийшов з корчів панок з стрільбою в руках. За ним ступав білий, високий пес. Панок дав якийсь знак псови. Пес положив ся на траву а стрілець підкрадав ся під дерево. На вершку сего дерева сидів половик. Панок підніс стрільбу до гори і вистрілив. Птах злетів, підніс ся високо в гору і за хвилю зник мені з очий. Стрілець приступив до пса і гарапником почав його бити. Пес не втікав, він навіть не скавулів: приляг до землї і лизав черевики свойого пана.

А коли його пан пішов дальше лісом, пес на череві совгав ся за ним аж доти, поки стрілець не зник у корчах. Аж тоді він зірвав ся на рівні ноги, нащурив уха, наїжив шерсть і, вдививши ся в мене, кілька разів голосно загавкав. Потім сейчас злагіднів, спустив голову на діл і покірно пішов за слідом свойого пана.

Дмитро Макогон.

З поезій Богдана Лепкого про Тараса Шевченка.

ШЕВЧЕНКО В САЛДАТАХ.

Чи то дух, чи то тінь,
Тінь безглузда, тупа?
Ні, то сторож-салдат
За поетом ступа.

Чи на муштру піде,
Чи думає, чи спить,
Кождий рух, кождий крок
Сторож пильно стежить.

Верне з муштри, спічне,
Скине одяг Тарас,
Він кишені на ниць
Вивертає сейчас.

Пильно все обзира'
З шапки до підошов,
Як би міг, до душі
З чобітьми би пішов.

І до мозку-б зирнув,
До гадок бунтаря,
Чи не творить він там
Проти волї царя?

Чи незримим пером
Він не пише в думках:
„Шлях до волї веде
По тиранів кістках?"

„До весни крізь зиму,
Через терне до рож..."
Аж чому-ж то в думках
Пам читати не мож?

Залюднили-б Сибір,
Начинили-б тюрми,
Навіть гончих собак
Годували-б людьми.

І було-б більш тюрем,
Ніж церков і скитів,
І густійш шибениць,
Ніж могильних хрестів.

— — — — — — — — —

Чорна ніч у тюрмі,
Все заснуло, хропить,
Лиш поет і салдат
Не заснуть ні на мить.

ЮВИЛЕЙНЕ ТОРЖЕСТВО В НЮ ЙОРКУ.

Сим повідомляє ся всі нюйорські, бруклинські і дооколичні українські Товариства і Братства, що в пятницю 10-го цьвітня с. р. о годині 8. вечером в гали Головчака 509 Е. 5-та ул. відбуде ся **МІТІНҐ КОМІТЕТУ ЮВИЛЕЙНОГО 100-ЛІТНИХ УРОДИН ТАРАСА ШЕВЧЕНКА,** на котрім має ся вже остаточно уложити проґраму цілого ювилейного торжества, яке відбуде ся в дни 30. мая с. р. Упрашає ся отже всіх делеґатів і членів Комітету, аби всі що до одного явили ся на тім мітінґу а ті **Товариства і Братства, котрі еще до сего часу не зголосили своєї співучасти в тім великім всенароднім торжестві, упрашає ся, аби на сей мітінґ вислали доконче своїх відпоручників.**

За Комітет:

Силепкович, секретар, Ганачівський, голова,
Чісник, касієр.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ, ЗЕМЛЯКИ, ЗА СТАРИЙ КРАЙ! ЗБИРАЙТЕ ДАТКИ НА „РІДНУ ШКОЛУ" І ИНШІ НАРОДНІ ПОТРЕБИ!

КУПУЙТЕ
КВАДРАТОВІ МЕТРИ НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД У ЛЬВОВІ.

Щоби члени Р. Н. С. і передплатники „Свободи" не дізнавали ніякої перерви у відбираню часописи, подаємо ось-тут взір, який кождий член зміняючий місце мешканя, обовязаний докладно виповнити, після поданих вказівок і **віддати** його листоносови, котрий доручував часопись на старе мешканє. Де но доручують листоносви, там належить ту карточку **віддати** почтарови. На підставі сего повідомленя, почта доручить Вам кожде число на нову адресу, хотяй часопись буде адресована на стару адресу. Кождий член обовязаний рівночасно повідомити секретара свого Відділу про зміну свого мешканя, щоби той вписав сю зміну на Місячний Виказ для Експедиції „Свободи".

________________ 191_
(Тут написати місцевість, дату, місяць і рік)

Postmaster,

____
(написати місцевість і стейт)

Dear Sir:

Please forward all my mail matter addressed to
Прошу пересилати всі мої почтові посилки адресовані до

____
тут написати своє імя і назвиско і стару повну адресу

to my new address given below, and accept my thanks,
на мою нову адресу понизше подану і приймітъ мою подяку.

Yours respectfully

____
Своє імя і назвиско

New address: ________________
(Тут подати повну нову адресу)

Коли пп. Члени поступлять після поданих нами вказівок, тоді уступлять всякі нарікання на недоручуванє їм часописи в часї зміни їх мешканя, як се дотепер водилось. Член, котрий зміняє місце мешканя, а не повідомить почту, такому членови з наказу почти ми приневолені встримати висилку часописи аж до часу, коли дістанемо від місц. секретаря місячний Виказ зі змінами адрес. Заки адм. „Свободи" дістане Виказ зі змінами, упливає звичайно кілька тижнів, а член через той час не одержує часописи, бо експедиція „Свободи" не знає його нової адреси.

Колиж тепер члени Р. Н. С. і передплатники припоровлять ся до сеї корисної для них поради, тоді напевно не будуть дізнавати ніякої перерви у відбираню часописи.

Хто сам не може виповнити повисшого взірця, сей повинен попросити о се когось зі своїх знакомих.

Експедиція „Свободи".

International Harvester Oil and Gas Engines

(МОТОРИ ОГРІВАНІ ПРИ ПОМОЧИ ОЛІЮ АБО ГАЗУ).

ЧИ МАЄТЕ на своїм господарстві машину до праня і бочку до роблення масла? Чи ви самі помпуєте воду, ріжете дрова, мелете збіже, обертаєте крулїжку? Богато з тих річий є правдоподібно щоденною вашою працею.

Чи все те робите руками? Коли так, то будете в можности охоронити себе від надмірної праці, заощадити часу для иншої праці і жити легким житєм, полишаючи свої клопоти і труди машинам Інтернешенел.

Машини Інтернешенел є дуже трівалі, коли нинї, дешевше зроблені машини скоро зуживають ся. Наші машини працюють ощадно і без клопоту. Ви пізнаєте се, коли близше познакомите ся з машинами Інтернешенел. Їх головними прикметами є: солідні і тяжкі колеса розгонові, сильні триби, дуже трівалі оси і цапи, знаменитї цилїндри і всї прочі складові части машини. Машини є збудовані на ріжні способи: вони є прямовісні або поземі, сталі або до переношеня, до охолоджуваня воздухом або водою, в розмірах від 1—50 Н. Р. (сила коня). До них уживає ся найдешевшого і найдогіднїйшого оливового матеріялу.

Про все те переконаєте ся у місцевих купців. Коли ж вони не продають машин Інтернешенел, вишлїть до нас в нїмиїобудь знщі і зажадайте займаючих цінників та точних інформацій. Пишіть до нас почтову картку.

International Harvester Company of America
(Incorporated)
CHICAGO USA
Champion Deering McCormick Milwaukee Osborne Plano

До хорих Русинів по всїх закутинах Злучених Держав!

Др. Б. ГОГЕНБЕРГ, славний специяліст зі старого краю, поручає всїм терпячим Русинам, мущинам як і женщинам свої услуги лїкарські.

Лїчить з найлїпшим і найпевнїйшим успіхом ревматизм, всякі недомаганя жолудкові, недугу утроби, нирок, згрублене жил, гемороїди, струпи або звужене мочевого каналу, недуги венеричні, як рівно ж всякі наслїдки таких недуг, недуги скіри, ріжні затроєня крови і т. д. 7—

Доконує всяких найтяжших операцій мущин, женщин і дїтей в своїм офісї або в домі пацієнта, специяльно же на пропуклину при помочи специялістів з Відня.

Если би хтось не міг прийти особисто, нехай опише докладно з повним довірєм свою недугу, а дістане совітну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почтову марку.

Dr. B. HOHENBERG
304-2nd Ave., (між 17 и 18 ул.),
NEW YORK CITY.
Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

ПЕТРО ЯРЕМА
русский погребник
випозичає керичі на весіля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

Русини Пітсбурга!

Чи Ви знаєте

що гроші, то сила?

Старайте ся пізнати та пічвіть складати свої ощадности в стейтовім банку на розі вулиць

1— Carson і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, спрітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, на найлїпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсі.

German Savings & Deposit Bank
cor. 14th & Carson Sts.,
South Side Pittsburgh, Pa.

И. Е. Рот, през., А. П. Міллер, кас.
Ол. Бучак, уряд. банк.

ІВАН НЕМЕТ

б. заступник ц. і к. КОНЗУЛЯ
457 WASHINGTON STREET, NEW YORK, N. Y.

395 BROADWAY NEW YORK | 1597 SECOND AVE., NEW YORK | 150 SECOND ST., PASSAIC, N. J.

ОДЕРБЕРГ-ШЛЕСК-АВСТРИЯ.

„Висилаючи гроші до краю почтово чи телеграфічно, викуповуючи шифкарти чи переводячи справи нотаріяльні, памятайте на адресу чоловіка який стоїть від триицять літ на сторожи ваших інтересів і дослугує кождого чесно, скоро і добре".

JOHN NEMETH, 457 Washington St., New York.

На 3 місяці безплатної проби!

Даром 40 найкращих сьпіванок!

10-літна порука на письмі!

Даємо до нашої чудесної „INTERNATIONAL" говорячої машини ч. 5 за $1.00 місячної виплати. Не лякаємо ся вислати Вам наш фонограф на 3 місяці безплатної проби, понеже він є найлїпшою машиною на торгу.

$1.00 місячно!

10.000 руських рекордів всегда на складі.

Пишіть еще нині по цінник і уліви! 10—

Найбільший „барген", якого ще не бувало!

INTERNATIONAL PHONOGRAPH CO., 196 E. Houston St., New York.
ІВАН РУДЕНСЬКИЙ, завідатель.

Жерело здоровля.

Проф. ОВЕН переконав ся, що люди терплять і не є в силі позбутись терпінь тому, бо удають ся до докторів, не посідаючих практики, або до аптикарів, які не мають права на лїчене. Щоб викорінити недугу, треба конечно удатись до доктора-специялїста, котрий посідає диплом наук і обширну практику.

Проф. ОВЕН має не лише диплом специялїсти, але і обширну 34-літну практику, яку набув через часте лїчене і в Льондонськім шпиталю „Ді Грейт Госпітал оф Лондон" через що є обзнакомлений з людським організмом до того степени, що нема для него недуги, якої він цїлковито не вилїчив би, з якої то причини люди і называють його штуку і відомости „ЖЕРЕЛОМ ЗДОРОВЛЯ".

Гварантує він за цїлковите вилїчене звичайних, скомплікованих і хронічно-застарілих недуг.

СЕКРЕТНІ МУЖЕСЬКІ І ЖЕНСЬКІ НЕДУГИ. — Нема слабого, якого Проф. ОВЕН в короткім часї не вилїчив би з венеричної недуги. Нема доктора в Америці, який отримав би тілько подяк за цїлковите вилїчене, як Проф. ОВЕН.

Длятого, наколи доляґає Вам яка-небудь недуга, то опишіть її докладно, з увагою і пришлїть на адресу:

Prof. OWEN, M. D.

221 E. 17th St., Dep. Y. NEW YORK, N. Y.

Ті, котрі хочуть бути лично оглянені, могуть приходити: В будні дни від год. 10-ої рано до 5-ої вечер. У вівторки і пятницї від год. 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділї і сьвята від 10-ої рано до 1-ої пополудни. 14—17

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час платить ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жаданє письмом.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: місцеві бранчі і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ, КОНЦЕРТІВ, БАЛЇВ і т. п. зайде по 5 цнт. від кожної друкованої стрічки для бранчів і товариств належачих до Р. Н. Союза.

За поміщенє оголошеня друкованого в прикрашеній формі платить ся 25 цнт. за кождий рядок. Дрібним друком 10 цнт.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за поміщенє 15 слів.

КОНКУРСИ НАРОЖІВ і інні по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за поміщенє 10 слів.

Однорязове оголошеня адреси 25 центів.

2) Належитость за всякі оголошеня мусить бути прислана з горі в цілости. В противнім разі оголошенє безусловно не поміщає ся. Належитость за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед виходом того числа часописи, в якім оно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено б ся в чій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази обманьства, виключе ся оголошенє несовісної фірми.

5) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоби прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

6) В оголошеню мусить бути тілько правда. Редакція має право відкинути або перервати всяке підозріле оголошенє, не подаючи причин.

7) Надсилані до редакції оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

8) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

$22 ШИФКАРТИ ДО АБО З КРАЮ $22

На поспішні кораблї можна власне тепер викупити шифкарту за дуже низьку цїну з причини компанїчної конкуренції. Кораблї дуже вигідні; для 3-ої кляси суть осібні кімнати, в яких містить ся по чотирох людий, а через воду їдуть 6 до 7 днів.

8—20

Отже хто має замір відїхати до краю або спровадити кого, нехай сейчас пише або зголосить ся устно о інформації. Рівнож висилаємо гроші до краю по дуже низькій цїні. — Принимаємо гроші на переховок, від котрих платимо по чотири долари від сотки і можете бути певні, що Ваш гріш єсть в добрім і певнім місци, позаяк Банк єсть після нового права стейту Ню Йорк контрольований як кождий „Сейвінґс Бенк", а до того 50 домів власних в Ню Йорку, Брукдинї і околици дають найлїпшу для Вас ґваранцію.

● На кождій зелїзничій стації (депі) в Ню Йорку суть наші аґенти. ●

РУСЬКИЙ БАНК І АГЕНЦІЯ КОРАБЕЛЬНА
ІВАНА КОВАЧА

36 Grand St., Brooklyn, N. Y. Філїя: 155 Clinton Ave., Maspeth, L. I.

На 8 місяців на пробу!

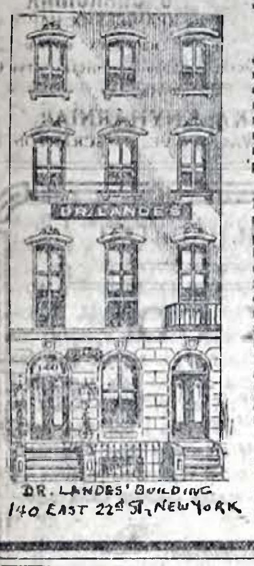

Хто тілько напише до нас, тому пишлемо на 8 місяців на пробу гарний ґрамофон гарантований письменною гарантією, враз з 32 руськими піснями ріжних мельодій, які собі самі виберете.

Платити будете по пробі єсли будете цілком вдоволені.

Пишіть по каталог грамофонів і рекордів і по близші інформації до одинокої руськи християнської, знаної з своєї чесноти фірми:

Liberty Commercial Co.
233 E. 14 Street, Dep. S. New York, N. Y.

ХОРІ ЛЮДИ!
Чи стратили Ви терпіне, яко мали з причини Вашої недуги?

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лїченем хорих людий. Представте собі, кілько хорих я уже вилїчив, а кілько хорим украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробоване так званих лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разї сейчас звернїть ся до старого опитного специялїста, яким є

Dr. LEONARD LANDES
140 E. 22nd St., New York, N. Y.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і обяснить Вам недугу. Лїчу уже 20 лїт з найлїпшим результатом всї недуги, як: безсилє, затроєнє крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більші знані електричні апарати і X-лучі. За помочию котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого, що суть дорогі. Хемічне розслїджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходїть до знаного лїкаря: 14

Dr. L. Landes,
140 East 22nd St., New York, N. Y., betw. 3rd & Lexington Ave.

Приймає ся хорих в годинах: від 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділї від 10-ої рано до 4-ої попол. — Поради даром.

НАДЗВИЧАЙНА СПОСІБНІСТЬ! ДАРОМ!

Купіть у нас за $6.00 найлїпшого тютюну до папіросів і виберіть собі презент з слїдуючих предметів: 1) Найновійший імпортований фоноґраф з великою нїкльованою трубою і рекордами, який грає і сьпіває виразно усяку музику і пісні. Кождий може мати в своїм мешканю концерт. 2) Красна гармонія з славної німецької фабрики з нотами і вказівками. 3) Гарний столовий нїкльований годинник з музикою, що грає за кождим разом 10 мінут. 4) Грубо золочений дамський або мужеський годинник. — Пришлїть нам на задаток 50 центів марками, а ми вишлемо Вам 40 пуделок тютюну 4-ох родів за $6.00 і вибраний Вами презент. Решту $5.50 заплатите по відобраню товару. КОМУ СЕЙ ТОВАР НЕ ПОДОБАЄ СЯ, МОЖЕ ЙОГО НЕ ПРИНЯТИ. — З Канади і инших країв просить ся присилати $6.00 відразу.

ENGLISH ASIATIC TOBACCO CO., Dept. A. 26, 6—
115 East 7th Street, New York City.

Д-ра Ріхтера
Pain-Expeller

Усуває всякі болї як: ревматизм, подагру і невральгію. Є помічним средством проти паралїжу суставів і мускулів, як також на звихненя і легкі рани. Скоро усуває перехолоду, інфлюенцу і болї горла. Запобігає запаленю легких, усуває докучливі болї грудий, голови і зубів.

Чотири до пять крапель до одної склянки води дасть Вам знаменитий лїк проти всяких долегливостий горла.

Уживаючи стало 4 краплї до отної шклянки води, усунете корчі жолудкові і зле травлене.

Сей правдивий лїк находить ся тілько в такій коробцї, яка тут представлена.

Вистерігайтесь численних наслїдувань.

25 і 50 цнт. бутелька у всїх аптиках.

F. Ad. Richter & Co.,
74-80 Washington St., New York, N. Y.

$17 Шифкарти до Старого Краю $17

За $17.00 можете повернути до Старого Краю на найлїпших шифах, відходячих в днях 25 цьвітня і 7 мая а на всї инші дни по $22.00 до пристаний (портів) БРЕМЕН, ГАМБУРҐ, РОТЕРДАМ або АНТВЕРПІЯ. Удайте ся тілько до нас, листовно або особисто, а переконаєтесь о правдивій дешевости шифкарт; ручимо, що нигде дешевше не дістанете, як лише у нас. Ми стараємось всегда, щоб пасажири були вдоволені з подорожи, даючи їм вигідне місце на шифі, що чотирох пасажирів дістають осібну кімнату, страви подавані до стола, електричне осьвітлене, вільна купіль і всякі вигоди, яких не найдете на ніяких инших шифах.

EUROPEAN STEAMSHIP CO. Dept. S.
115 FIRST STREET, NEW YORK, N. Y.
$22.00 ШИФКАРТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ $22.00

10.000

здячних і задоволених відбирателїв нашими **ФОНОГРАФАМИ,**

котрі ґарантуємо письменно на 10 лїт і висилаємо їх на 3 місяці безплатної проби і додаємо до кождої машини

50 руських сьпіванок цїлком даром

Достовірним відбирателям висилаємо машини навіть без задатку на безплатну пробу.

Найбільший склад руських рекордів на сьвітї.

Пишіть ще нині по інформації і безплатні цінники.

Для наших нюйорських відбирателїв наш склад є отворений кождого дня і в недїлї до 10-ої години вечером. 10—

$1.00 місячно

Independent Phonograph Co.
101 ESSEX ST., Dep. 16 NEW YORK, N. Y.
Іван Руденський, завідатель.

S. DATTNER

С. Датнер з Ню Йорку, знаний як один зі знаменитих польських писателїв і загально відомий серед славяньских націй в цїлих Сполучених Державах як щирий патріот, поручає всїм „HASSAN" циґаретки. П. Датнер, який є також визначним банкиром, говорить:

„HASSAN" циґаретки після моєї гадки суть знамениті. Вони суть також дешеві. Вдоволяючий запах і легкість сих циґареток є не до порівнаня — навіть з найдорожшими циґаретками. Я все поручаю сї циґаретки своїм краянам".

5¢

„THE STANDARD OF AMERICA".

ВСЯЧИНА.

ВЕЛИКА ВІЙНА НА ПАПЕРИ.

Маневри для офіцирів.

Недавно зачала ся у Відни, як ми вже коротко доносили, паперова війна між Австрією і Росією. Виглядає та війна так: Воюють зі собою дві армії під проводом високих офіцирів — бувшого міністра війни ґенерала Авфенберґа й інспектора армії ґенерала Ляйтнера яко учителів. Ся велика й завзята війна веде ся лише на папери.

Отже на великім столі розкладають мапи, де кожда стежка, доріжка, хрест і т. д. цілком докладно означені. На сих мапах розставляють дві армії, які складають ся з червоних і синих оловяних прутиків. Є там полки, батальони і компанії. Становище команданта означають хоругвоки. Розкладом сих армій кермують архикнязь Франц Фердинанд і шеф ґенерального штабу Конрад фон Гецендорф; а розклад сей є немалою воєнною штукою. Величина поодиноких відділів війск, відступи між ними, уклад резервових маґазинів, довжина санітарних відділів — се все представлене в поменшеню, але так, щоби відповідало дійсности.

Коли вже початкові становища обох війск зазначені при помочи відповідного розміщеня червоних або синих прутиків, накриває ся одну армію аркушами твердого паперу. Аж потім доперва зачинає ся війна. Оба вожди зі своїми штабами відходять до бічних кімнат і там ждуть, аж їх закличуть. Вінци кличуть учителї на „поле битви" сього ґенерала, котрого армія не закрита і дають йому поясненя щодо сили, розміщеня і напряму його прикритого противника. Сї поясненя бувають вірні, або ні, так як рапорти звідунів у війні, котрі густо-часто не годять ся з дійсним станом річи. З сих пояснень мусить сей ґенерал міркувати, де є ворожа артилєрія, де машинові карабіни, де кінота, в якій силї і т. д.

Іенитованому ґенералови дасть ся час до думаня і видачі приказів. Ґенерал відходить до свого штабу. Так як в часї війни, корпуси його армії мають своїх командантів, дивізіонерів, бриґадієрів, полковників то-що. Правда, в дійсности є се офіцири низших степенів. І так поручник провадить компанію, старший капітан полк, а полковник приказує дивізії, а навіть і корпусови. Головний вожд обговорює з ними ситуацію, радить з шефом свого штабу, так як у війнї. Підчинені провідники поодиноких відділів обробляють свої задачі докладнійше і приступають до їх переведеня.

Коли так друга армія займе своє становище, прикривають тепер її прикривкою з твердого паперу, а відкривають другу. Тепер знова кличуть провідників нової відкритої армії, подають їм короткі донесеня про ворога і зачинає ся та сама праця, яку бачили ми при попередній армії. Провідники вправ зовсім до виконаня їх не мішають ся, а своє слово лишають на конець, коли ціла війна кінчить ся.

Така велика війна на папери, хоч виглядає на забавку, є рівно доброю школою для офіцирів, як примір маневри в поли. А може й лїпшою, бо всі виконавцї приказів працюють під доглядом провідників, які бачать їх кождий крок, добрий і хибний. Ся паперова війна є радше добрим іспитом для офіцирів, в часї якого можна лекше як на поли пізнати здібности поодиноких офіцирів.

Наслідки сеї паперової війни у Відни є такі, що вже зачала ся проти неї російська паперова війна... в ґазетах. Російські ґазети обурені тим, що Австрія своїх офіцирів явно й отверто учить війни проти Росії. Російські ґазети бачать в тім ширенє ненависти серед австрійських офіцирів до Росії. Одначе по правдї то Москалїв болить не ненависть австрійських офіцирів до Росії, але їх воєнне вишколенє, яким в десятеро перевисшають наших офіцирів російських.

— **Кілько є води на землї?** Німецький фізик др. Гальбфас обчислив скількість води, яка находить ся на земській кулї. Він дійшов до числа 1.304.068.-000 кубічних кільометрів. Океани, які займають менше-більше три четвертини верхні землї, є очевидно на першім місци і мають 1 мілїярд 300 мілїонів кубічних кільометрів води. Вода, яка містить ся в полярних ледах: 3 і пів мілїона куб. км.; вода озер і ставів менше-більше так само; ріки і потоки мають після д-ра Гальбфаса 50.000 куб. км.; багна і мочари 6.000 куб. км.; а в снігу є увязнених 250.000 куб. км. Німецький професор оцінив також скількість води в атмосфері і каже, що в хмарах є 12.300 куб. км. води. Обєм цілої планети виносить 1 білїон 83.205 мілїонів кубічних кільометрів. Вода має отже обєм, який рівнає ся одній сто вісімдесять третїй части цїлого обєму землї.

— **Пятна на сонци.** О. Джером Рікорд, директор колєгії сьв. Клари в Калїфорнії, робив поміченя над сонїчною плямою великих розмірів, яка доходить до 109,936,700 анґл. миль. Як звісно, верхня земської кулї разом з океанами виносить 197 мілїонів анґл. миль. В сей спосіб се одно пятно, замічене о. Рікордом, є більше від цїлої землї. У відношеню до сонця становить воно одну 2.785 часть верхні сонця.

— **Дещо із статистики про буковинське населенє.** В місячнику, що його видає ц. к. статистична центральна комісія, поміщено за місяць цьвітень м. р. статю Др. Геке про австрійські міста після звіту конскрипції з 31. грудня 1910. Про Буковину містить ся статя такі цікаві річи: Буковина має десять міст, а то Чернївцї з 87.113 мешканцями, 5947 ha землї і 2756 домами; місто Радівцї числить 16.640 мешканців, з 2762 ha землї і 2756 домами; Сучава із 11.-101 мешканців і 1718 домами; Сторожинцї із 10.353 мешканцями, 5806 ha землї і 1965 домами; Кімполюнґ із 8877 мешканцями, 13928 ha землї і 1889 домами; місто Серет числить 7954 мешканців, 1181 ha землї і 1188 домів; Дорна-Ватра має 5865 мешканців, 17.-021 ha землї і 1448 домів; Кіцмань із 5585 мешканцями, 3594 ha землї і 1103 домами; Ґура-Ґумора має 5329 мешканців, 2395 ha землї і 840 домів; місто Вижниця числить 5255 мешканців, 148 ha землї і 723 домів. (З сего бачимо що на 10 буковинських міст є тільки два руські — а прочі або чисто румунські або переважно — прим. ред.).

Буковина має тільки чотири міста із мешканцями понад 10.000 а шість міст з мешканцями між 5.000 а 10.000. Буковина се край, де міста що лише починають розвивати ся і де богато великих місцевостий сільського характеру (місцевости сільського характеру в прочих коронних краях не числять тілько мешканців, що Буковина). Місто Дорна-Ватра стоїть що-до скількости землї на другім місци в цїлій державі (Відень на першім), а Кімполюнґ на третім.

Що до домів по буков. містах, то найменше мешканців з цїлої монархії на один дім припадає якраз на Буковину, із чого Др. Геке заключає, що Буковина із будовою домів дуже поспішає, або переважно любує ся в малих домах. Се ознака, що на Буковинї будують переважно доми для власного ужитку, а не на чиншові зарібки і спекуляції.

Що до громад і місцевостий після їх ґрупи величини пише Др. Геке про Буковину так: на 1 громаду припадає пересїчно 1.1 місцевостий; число міст, котрих громада складає ся з 1 місцевости виносить 9; таких, котрих громада займає крім міста ще й инші місцевости 1. Дальше заключує др. Геке, що Буковина має найбільші місцевости (сільського характеру): лише третина мешканців у менших сільських місцевостях, а поверх дві третиї у більших місцевостях, котрі почасти можна уважати за міста, а котрих Буковина поки що не має більше, як 10 вичислених міст.

Інтересні табелї подає др. Геке, що до зросту мешканців у місцевостях понад 2.000 мешканців. В роцї 1880 було 76, в р. 1890 вже 90, в 1900 р. аж 105, а в р. 1910 вже 122 місцевости понад 2.000 мешканців! На один дім припадало мешканців в р. 1880 — 5.6, в р. 1890 — 5.5, в р. 1900 знов 5.6, а в р. 1910 знов 5.5 мешканців на 1 дім. Се значить, що число домів значно і досить скоро збільшає ся.

Місто Чернївцї стоїть на 7. місци що до величини міст у цїлій Австро-Угорщинї. В роцї 1869. числило місто Чернївцї 33.884 мешканців, в 1880. — 45.600, в 1890 — 54.171, в 1890. — 66.622 а в 1910 — 87.113. Із того видко, що з Чернївців буде колись дуже велике місто. На 1000 мешканців у Чернївцях (після стану 1910 р.) припадає 269 рим.-кат., 110 еванґел. 237 гр.-прав., 328 жидів а 56 иншого віроісповіданя.

На 1000 мешканців в Чернївцях припадає 484 Німців (до яких очевидно почислено Жидів, що їм не признають окремої народности — прим. ред.) 179 Українців, 174 Поляків, 167 Румунів а 56 з инших народностий.

— **Кілько коштувало відкритє Америки.** Відкритє Америки не коштувало таких великих сум, як примір новочасні подорожі для відкритя бігунів. Одна еспанська часопись пише, що знайдено книжку видатків Пінцона з Пальоса, котрий зорґанізував був експедицію Христофора Колюмба. Колюмб яко начальник експедиції мав дістати на теперішні гроші всего 250 долярів річно, а його помічники капітани лише десяту часть того. На удержанє всїх осіб експедиції визначено на теперішні гроші по одному долярови місячно. Від серпня 1492 р. по март 1493 р. Колюмб видав на теперішні гроші до 2.-000 долярів на платню і харч для офіцирів і служби. Загалом всї кошти Колюмбової експедиції виносили на теперішні гроші 6 тисяч долярів, значить, що Колюмб видав на відкритє Америки стільки гроша, скільки тепер може заробити в Америцї 6 робітників на рік.

— **Пригоди Хінця в Парижи.** На одній площи у француській столицї Парижи приступив оноди до поліцїя молодий, елеґантно одїтий Хінець і спитав:

— На-кі-кі?

— Не розумію, — відповів сторож публичного ладу.

— На-кі-кі? — повторив своє питанє Хінець і ввічливо вклонив ся.

— Прошу сказати виразно, чого собі властиво бажаєте?

— На-кі-кі?

Поліцай здвигнув глумливо раменами. Хінець однак не дав ще за виграну і повторив знов своє: На-кі-кі?

— Пожди, — закликав розгнїваний поліцай. Дам я тобі „на-кі-кі" — і забрав його на інспекцію до найблизшого комісаріяту.

Цікава річ, що цїле се приключенє втїшило Хінця. Коли станув перед комісарем, зложив йому кілька чемних уклонів і повторив знов своє: на-кі-кі. Але що нїхто не міг його зрозуміти, уснано його за волокита і всаджено до арешту. Се було тим більше оправданє, що не знайдено при нїм жадних леґітимацийних паперів, тільки кількайцять хінських „манїфестів" і „реклямових карток".

В арешті стрінув ся „на-кі-кі" на своє щастє з другим Хінцем, що умів дещо по француськи і сей по короткій розмові з товаришем вияснив поліцийному урядникови, що арештований є сином високого хінського достойника, що прибув до Францїї, аби навчити ся по француськи і що поліцая на улици питав за „площею Клїші" (Place Clichy).

За волокитство хоч би вже з тої лише причини годї було його арештувати, бо мав зовсїм вистарчаючі фонди на удержанє: хінські „реклямові картки" — се були банкноти, кождий вартости около 100 франків.

По стверджено сих обставин перепрошено молодого Хінця і випущено сейчас на свободу.

— **Пригоди кінематоґрафічного фотоґрафа.** (Споминки з балканської війни). Перед кількома тижнями відбув ся перед лондонським судом цікавий процес, котрий капітан Тома Серл, що в часї балканської війни був чинний яко фотоґраф кінематоґрафічної фірми „Пате Фрер", видав тій фірмі за невиплачене йому належної винагороди. Капітан, котрий служив передше в анґлійськім війську і був в бурській війні тяжко ранений, переживав в часї балканської війни кілька дуже небезпечних пригод і нераз наражав своє житє, аби могти зробити цікаві знимки.

Він запевняв, що фірма братів „Пате" заанґажувала його в цьвітни 1912. року за тижневою винагородою в сумі около 70 корон. Коли вибухла балканська війна, звернула ся до нього фірма з запитанєм, чи схоче приняти місце кінематоґрафічного фотоґрафа на поли битви, а коли він на се згодив ся, призначила йому на час його працї на Балкани 240 корон більше на тиждень. Крім того заасекурувала його на 24.-000 корон і мала йому звернути всї кошти. Та як запевняє Серл, заасекуровано його лише на 12 тисяч корон і не виплачено цїлої обіцяної йому суми. Капітан оповів предсїдателеви, що мусїв перейти богато небезпек. Так примір Турки почали раз великий огонь на нього і його апарат, про котрий думали, що се гармата. Коли раз в часї боротьби схопив цікаву знимку, появила ся турецька патруля і приарештувала його. Його заведено до намету, в котрім застав грубого турецького офіцира: сей запитав його, що робить на поли битви. Капітан Серл пояснив йому, що є бувшим анґлійським офіцирόм, а тепер кінематоґрафічним фотоґрафом. На се відповів Турок, що каже його застрілити, бо йому поручено застрілити кождого, хто відважив ся би перейти граничну лїнїю. Тому що має до дїла з бувшим офіциром, дарує йому житє, але фільм мусить знищити. При тих словах виняв з кишені пуделко з сірниками і запалив фільм. Сейчас бухнув великий огонь, запалив намет і обсмалив волосє, бороду і брови турецького офіцира. Намет спалив ся цїлковито, а що був одиноким на тім просторі, отже Турок впав в страшний гнїв і зарядив сейчас екзекуцію капітана Серла. Але що сам був за тяжко ранений, аби міг проводити екзекуції, приказав застрілити вязня підофіцирови і шістьом жовнїрам. Ледви дійшли до горбка, на котрім мала відбути ся екзекуція, капітан Серл всунув в руку підофіцирови і жовнїрам гроші і просив, аби його увільнили. Жовнїри приняли гроші і заявили, що дадуть йому навіть коня до утечі, коли дасть ще більше гроший. Вперед однак виконали гріб і дали сальву, а відтак закопали гріб, аби офіцир думав, що сповнили його приказ. Коли се стало ся, Серл сховав ся за горбком. Вкоротцї прийшов там і офіцир і плюнув на гріб, чим хотїв висловити своє обуренє „християнському чортови", через котрого „чари" спалив ся його намет. До ночи капітан сидів укритий за горбом, почім явив ся один жовнїр і привіз коня, який занїс вкоротцї капітана до болгарського табора, де уважали його вже за померлого.

Коли врештї капітан оповів в суді про те, як захорував на холеру і як оминув щасливо инші великі небезпеки, прийшло між обома сторонами до угоди, на основі котрої згадана фірма зобовязала ся підвисшити капітанови пенсію відповідно до його домагань.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Суван,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Милянович,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Rumey, Pa.

Радні:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St. (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр,
135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ЦЬВІТЕНЬ 1914 р.

Член на ціле посмертне платить $1.25 а на половину посмертного 73 цнт.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінґів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належитість за ті оголошеня треба слати наперед.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. „Українських Соколів", від. 170, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбуде ся в суботу, дня 11-го цьвітня с. р. о годині 8-ій вечером в „Народній галі" під ч. 72 Моріс стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж. На тім мітінґу мусить кождий член явити ся, бо суть дуже важні справи до полагодженя. Неявивший ся на тім мітінґу член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Уряд Тов. Укр. Соколів.

РОН, ПА. Бр. сьв. Преобр. Госп., від. 29, повідомляє всіх своїх членів як місцевих так і позамісцевих, що тримісячний мітінґ відбуде ся дня 12 цьвітня (апріля) с. р. в парохіяльній гали на Ґров стр. На тім мітінґу здасть контрольна комісія справозданє за 3 місяці, а крім того будуть полагоджувані инші дуже важні справи. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої довги, в противнім разі будуть карані після статута Р. Н. Союза. Член, котрий не явить ся на сей мітінґ, заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Г. Озоґа, предс.; В. Федак, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбуде ся в суботу дня 18 цьвітня с. р. у гали Словенській о год. 8-ій веч. Просить ся всіх членів безусловно явити ся на мітінґу, бо є дуже важні справи до полагодженя. На мітінґу будемо приймати нових членів за половину вступного до Братства, а після статута до Р. Н. Союза. — І. Бриґіда, предс.; Я. Данилюк, секр.

ВІЛКСБЕРІ, ПА. Бр. сьв. Василія Вел., від. 278, подає до відома всім своїм членам, що квартальний мітінґ відбуде ся в неділю дня 12 цьвітня с. р. зараз по Службі Божій. Просить ся всіх членів, щоби прибули, бо є важні справи до полагодженя. Неявивший ся член заплатить кару після ухвали. На мітінґу буде приїматись до Братства нових членів у віці до 30 літ без вступного, а від 30 до 45 літ за половину вступного; до Р. Н. Союза після статутів. — Й. Котик, предс.; М. Кухта, секр.

ВІТНЕЙ, ПА. Бр. Трех Сьвятителів, від. 35, повідомляє своїх членів, що слідуючий братський мітінґ відбуде ся дня 26-го цьвітня (апріля) с. р. День мітінґу тому перенесено, бо 19-го апріля припадає сьвято Воскресенія Христового. Рівнож пригадує ся членам, що залягають з довгами до каси Братства, щоби вирівнали залеглости на мітінґу дня 26 апріля, бо в противнім разі примінить ся до них постанову статута Р. Н. Союза. — І. Сопчішак, пр.; П. Квочка, секр.

ДІТРОЙТ, МІЧ. Бр. сьв. О. Николая, від. 175, подає до відомости своїм членам, що на квартальнім мітінґу зістав вибраний новий предсідатель Іван Заблоцький на місце Д. Радавця, котрий з днем 22 марця вніс резиґнацію. Нововибраний предсідатель просить всіх членів, щоби конечно явили ся на мітінґу дня 26 цьвітня с. р., бо має дуже важну справу до обговореня. Рівнож просить ся, щоби кождий член старав ся припровадити зі собою на мітінґ нового члена або членицю. Братство буде приймати нових членів без вступного до Братства а до Р. Н. Союза після статута. Тож просимо тих краянів, котрі не належать еще до жадної запомогової орґанізації, нехай прийдуть на мітінґ до церковної ґалі і впишуть ся в члени нашого Братства і славного Товариства, Р. Н. Союза. Мітінґи відбувають ся кождої 3-тої неділі по першім. Член, котрий приведе і приєднає нового члена або членицю, дістане красну нагороду. — Дм. Макара, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. 204, повідомляє всіх своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуть ся 11 цьвітня 1914 р. в суботу о год. 8. вечером під 12 Е. 8 улиця в Ню Йорку. Просить ся всіх членів і члениць прибути на сі збори, поневаж є дуже важні справи до полагодженя. Також дає ся до відома, що бувший касієр зложив свій уряд, а на його місце зістав вибраний т. Н. Люлик. — І. Жовнір, предс.; М. Гупаловський, секр. прот.; Н. Люлик, кас.

БРАВНСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, від. 6, повідомляє, що дня 12 цьвітня (апріля) с. р. відбуде ся мітінґ Братства. Кождий член має безуслівно явити ся на мітінґу і вирівнати свої довги, в противнім разі буде караний після статута. Подає ся рівнож до відома членів, що зайшла зміна щодо дня, в котрім відбувають ся мітінґи Братства. Мітінґи будуть відбувати ся не першої неділі як досі, але кождої другої неділі в місяци. — І. Маркус, секр.

ПОРТ ТОНАВАНДА, Н. Й. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 88, повідомляє своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся в дуже важній справі дня 13 цьвітня с. р. о год. 8 вечером. Неявившийся член заплатить кару в квоті 50 ц., а урядник $1.00. — М. Твардий, предс.; І. Миґа, кас.; Г. Зворецький, секр.

ДЕРРИ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 227, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбуде ся дня 12 цьвітня (апріля) с. р. замісць 19 цьвітня з тої причини, що на сей день припадає сьвято Воскресенія. Просить ся членів, щоби не забули на сей день прийти на мітінґ і вирівнати свої належитости. Членів, що перебувають на инших плейзах і зміняють часто місце свого побуту, взиває ся, щоби подали свої точні адреси, бо не знати куди до них писати. — В. Баран, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся 11-го цьвітня (апріля) с. р. т. є. другої суботи по першім. На тім мітінґу має кождий член безуслівно явити ся. — Й. Мартинів, секр.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 85, подає до загальної відомости всім своїм членам, що слідуючий місячний мітінґ відбуде ся дня 12 цьвітня. На сім мітінґу повинен явити ся кождий член сего відділу. Контрольна комісія здасть касове справозданє. Всі слідуючі мітінґи будуть відбувати ся, як до тепер, т. є. в кожду першу неділю по 15-тім. — О. Шараварко, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 14, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що дня 12 цьвітня с. р. о год. 1-ій попол. відбуде ся в гали церковній мітінґ. Просить ся всіх членів прибути на мітінґ. — М. Демянчук, рек. секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 209, повідомляє всіх своїх членів, що місячний і піврічний мітінґ відбуде ся в неділю дня 12 цьвітня 1914 р. о год. 1-ій попол. в гали парохіяльній при Ровей Аве. Всі члени мусять явити ся на тім мітінґу бо є дуже важні справи до полагодженя. Члени, котрі не прибудуть на мітінґ, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Й. Ґінда, предс.; М. Ґінда, кас.; Й. Война-ровський, секр.

ДЕРБИ, КОНН. Тов. „Запорожська Січ" повідомляє, що в неділю т. є. 12. цьвітня с. р. відбуде ся в шкільній гали о 2 год. пополудня мітінґ. На мітінґу виголосять реферати: тов. А. Горбаль п. з. „На біжучі теми" і тов. М. Дурдела п. з. „Дещо про минуле". — П. Мотиль, кошовий і Ю. Гульовський, писар.

ВІПАНИ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 201, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 12 цьвітня с. р. о год. 2-гій попол. відбуде ся мітінґ, на котрім мають бути полагоджені дуже важні справи. Неявивший ся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Г. Оринич, предс.; П. Баранський, кас.; І. Бобик, секр.

СЕНТ ЛУІС, МО. Брат. сьв. Володимира, від. 179, повідомляє своїх членів, що з причини сьвят місячний мітінґ відбуде ся дня 12 цьвітня 1914, в гали, в котрій все мітінґи відбувають ся. Повідомляєсь Контрольну Комісію, щоби здала своє справозданє. Рівночасно повідомляєсь всіх членів, що дня 26 цьвітня Братство буде обходити торжество 6-літного істнованя, отже кождий член має з відзнакою явити ся о 8.30 рано в гали церковній а відтак в церкві де буде посвячуватись братський прапор. Член має явитись кождий, в противнім разі заплатить кару, яку братство на него наложить. — Ів. Заслоцький, предс.; М. Петровський, секр.

ПОДЯКА

з нагоди одержаня нагороди від Р. Н. Союза.

Отсим складаю Хв. Урядови Р. Н. Союза найсердечнійшу подяку за дар з нагоди 20-літного ювилею нашого славного Товариства. Отсей дар позістане для мене найдорожшою памяткою на ціле житє. Жаль лише, що не в силі був зорґанізувати більше членів. Але що зробити, коли дуже богато людий без роботи. Колиж робота поліпшить ся, то маю надію в Бозі, що дасть ся приєднати нових членів. Допоможи, Боже, нашому Батькови-Союзови розширити ся по всіх усюдах Америки на честь і славу цілого українського народа. Нехай не буде ані одного сьвідомого Русина-Українця, котрий не стояв би в рядах нашого Товариства. Допоможи, Боже, нашому Р. Н. Союзови віднести сьвітлу побіду над його ворогами і дальше стояти на сторожи покривдженого народа! — Юрій Дронюк, секр. Бр. сьв. Георгія, від. 353 в Майнерсвіл, Па.

ПОДЯКА.

Отсим складаю сердечну подяку Р. Н. Союзови за скоре виплачене мені посмертного по моїм мужу бл. п. Дмитру в квоті $1000.00. Нехай Бог допоможе Р. Н. Союзови і на дальше працювати для добра нашого народа. Братя і Сестри! Вступайте в члени Р. Н. Союза, дайте опіку собі і вашим діточкам в нещастю. Ще раз дякую Гол. Урядови Р. Н. Союза як і урядникам від. 278 і всім членам Р. Н. Союза та желаю Їм „многих і щасливих літ"! — Катерина Оришак, Вілксбері, Па.

„СВОБОДІ" МОЖНА ДІСТАТИ слідуючі книжки:

…кого ся насьмівають, …а того люди бувають. — Посол Петришин. — Молодий адвокат	10
…уб за зуб	10
…ріжних нив	15
…азки за Циганів	10
…оротка історія Руси	10
…апітал і праця	10
…азки про Жидів	15
…нижочка рахункова	50
…арія	10
…ногострадальний народ	20
…пад на Січ	5
…ародний рух австр.-угорських Русинів	15
…повідане про Алі Бабу і сорок розбійників	20
… підземних скарбах	25
…повіданя про заздрих богів	10
…куса	10
…о конець сьвіта	15
… прапором свободи. Вибір патріотичних декламацій	30
…оіляй на смерть, робітнича драма	15
…мериканець, веселий образ з житя народу	15
…рба кляс і чому робітники організують ся	15
…оп та читай	30
…есела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Житє, зарібки, організації і т. п. в Злучених Державах	15
Товариська ворожка	15
Ангельський хор, збірник народ.-церков. пісень під ноти ч. I.	25
Ангельський хор, часть II.	5
Хліб души, латинськими буквами	84

Друки.

Книжки колекторські церковні 100 штук $7.00

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за посліплатою.

В 78

В Америці не повинно бути ані одного Русина-Українця, який не належав би до Р. Н. Союза, одинокої нашої організації на чужині.

— 258 —

поліційні пошукуваня в Ваґмановім помешканю — ще, чого доброго, покаже ся ґраф Кшивотульський і виявить ся брак готівки в Ваґмановій касі — все се полумям ударяло на него. Він незамітно підійшов до Шнадельського і взявши його за руку шепнув йому:

— Ходи до дому!

— Га? — також шептом запитав Шнадельський і весь стрепенув ся від Шварцового дотику. — Се ти? А ти чого хочеш?

— Ходи до дому! — знов з притиском шепнув Шварц і потягнув його з собою. Шнадельський ішов усе щось балакаючи про Ваґмана, про шнур, про ключ на серед покою і про касу, яка знаходить ся в порядку, зовсім у порядку...

— Бій ся Бога, чоловіче, мовчи! — шепнув йому Шварц вивівши його з юрби. — Що ти робиш? По що ти йшов із дому? Сам не тямиш, що з тобою!

Шнадельський витріщив на него очи. Більш інстинктом як розумом він зміркував небезпеку і дав без опору вести себе. За пів години оба були зібрані. Фіякер завіз їх на зелізницю. Шварц узяв два білєти до одної недалекої стації, де зелізниця розділювала ся на двоє. Там замісь до Львова він узяв білєти до Перемишля. В Перемишлі він узяв білєти до Кракова, сим разом білєти другої кляси,

— 259 —

давши ґульдена кондукторови одержав окреме купе, в якому замкнув ся з хорим Шнадельським. З Кракова він узяв білєти до Берліна. Коли доїхали до Берліна, Шнадельський лежав у купе зовсім непритомний, у страшенній горячці, кричав, зривав ся і знов падав, стогнав то знов балакав щось незрозуміле. Шварц рад не рад мусів лишити його. За порадою кондуктора він завіз його до якоїсь приватної лічниці, де у него сконстатовано остре запаленє легких, занедбане в перших стадіях. Шварц записав його на фалшиве імя, заплатив за лічене на місяць на перед, подав свою — також фалшиву — адресу в Берліні, і не озираючись довше дмухнув до Бремергафен, а відси під фалшивою назвою за море.

Слідчий арешт Евгенія протяг ся довше, ніж він надіяв ся з разу. Правда, слідчий судія вже по кількох днях важких і старанних пошукувань дійшов до виснову, що Евгенієві зізнаня абсолютно правдиві і що правдоподібність його вини чи співвини в убійстві Стальського дуже мала. Та про те палата радна під впливом старости і президента не згоджувалась випустити його на вільну стопу; ті диґнітарі бояли ся закиду тенденційного арештованя і слідчий судія одержував усе нові порученя — доповнювати слідство. Обставини наче змовили ся против Евгенія. Два найважнійші сьвідки, що мо-

— 262 —

лок бажав перевести в тихости, з нагоди справоздань із віча дістав ся до ґазет і дочекав ся в руських і деяких польських ґазетах острої критики та осуду. Пан маршалок мусів махнути на него рукою, тим більше, що він тепер був йому не потрібний. Швидко по вічу зробив йому візиту ґраф Кшивотульський і попросив на розмову, в чотири очи. Розмова трівала довгенько, а наслідком її було, що пан маршалок зрезиґнував із усіх своїх диґнітарств у повіті, добровільно „продав" свої добра ґрафови і забрав ся з рештою капіталу до Львова, де незабаром дістав якусь посаду при одній високій автономічній інституції.

Було середопістє, коли майже безпосередно один за одним наскочили факти, що вияснили Евгеніеву справу. Почало таяти. Ворони і лиси на полі віднайшли замерзлого Барана, що доси лежав присипаний снїгом, а рибаки витягли з Клекоту труп Реґіни. В кінці з Берліна привезено Шнадельського, що видужавши троха в лічниці сказав свою правдиву назву і тим зрадив себе супроти поліції. Він був безнадійно хорий; передавнене запаленє легких розвило у него зароди туберкул. Приставлений до суду він оповів докладно про вбійство Ваґмана і про свою з Шварцом візиту в домі Стальського. Самовбійство Реґіни давало всяку правдоподібність, що вона сама вбила свойого мужа, а о-

— 263 —

повіданє Шнадельського веліло догадуватись, що не хто, як Шварц забрав ті цінні річи, які були в Реґінинім саквояжику і які при сьвідках виспнав із него Стальський. Се змінило справу від разу. Евгенія випущено з арешту і слїдства що до вбійства Стальського занехано, натомість против Шнадельського виточено процес о вбійство Ваґмана. Та він не дожидаючись навіть акту оскарженя повісив ся в своїй келії.

Вийшовши з тюрми Евгеній зараз на другий день зголосив ся в бюрі пана старости.

— А, пан меценас! Витаю! — з вимушеною чемністю витав його староста. — Запевняю вас, менї страшенно прикро було — ота фатальна помилка — — Але признають пан меценас, обставини зложились були так — — Ну, та я рад, дуже рад, що все вияснило ся і що будемо знов мати приємність — —

І він щиро потрясав Евгенієву руку.

— Дуже вдячний пану старості за гуманні почутя, — спокійно мовив Евгеній. — Але у мене до пана старости одна просьба.

— О, прошу, прошу! Чим можу служити?

— Пан староста винні менї маленьку реґабілітацію.

— Я? Пану?

— Так. Пан староста були так ласкаві асисту-